

Een onvervueld
ambt

Zendingsgemeenten zien uit
naar predikanten

Fluorpillen, dengue
en chikungunya

Ziekte op het zendingsveld

Flexibel en breed
geïnteresseerd

Henry Bax is onderwijsondersteuner
voor Albanië en Ecuador

ZENDINGSBLAD VAN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

JAARGANG 65 • NR. 366 • MAART 2019

Paulus

De Bijbel in
de eigen taal...

Duidelijk en getrouw
vertalen is een
spannend werk

Uitgave van Zending
Gereformeerde Gemeenten

Zending en Dordt

Door **Just van Toor**

Recent bezochten de medewerkers van het zendingsbureau een tentoonstelling over 400 jaar Dordtse Synode, in Dordrecht natuurlijk. Aansluitend werden we rondgeleid in de prachtige Grote Kerk. Zowel tijdens de rondleiding in het museum als in de kerk wezen de gidsen op de grote internationale interesse voor het themajaar. Een van de gidsen zei: 'Sommige mensen uit Canada, Korea of Amerika kennen de Dordtse Leerregels beter dan wij.' Hopelijk vormen de lezers van *Paulus* hierop een gunstige uitzondering...

Overigens lezen we in de genoemde leerregels diverse passages die te maken hebben met de zendingsopdracht. Bekend zijn de woorden uit Hoofdstuk 1: 'En opdat de mensen tot het geloof worden gebracht, zendt God goeder-tierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap tot wien Hij wil en wanneer Hij wil; door wier dienst de mensen geroepen worden tot beke-ring en het geloof in Christus, den gekruisigde' (H1 par. 3). Hierin ligt het zendingswerk verankerd: God zendt op grond van Christus' verdiensten men-sen in Zijn oogst. Op Zijn bevel en met

Zijn Woord. Daarom moeten zij Zijn Woord vertalen. In het hoofdartikel leest u over dit belangrijke werk. En omdat mensen niet geloven in Christus als Hij hun niet gepredikt wordt (Rom. 10: 14), worden evangelisten uitgezon-den. U leest in dit nummer onder meer hoe zij zich inspinnen om de taal van het hart van de ander te leren, wat niet altijd eenvoudig is...

Verderop in de Dordtse Leerregels komen we nog een passage tegen die we in het zendingswerk niet mogen vergeten. Ik denk dat die een stuk min-der bekend is dan de eerder genoemde zin. Ik citeer: 'Deze verborgenheid van Zijn wil heeft God in het Oude Testament aan weinigen ontdekt, doch in het Nieuwe Testament (het onder-scheid der volken nu weggenomen zijnde) heeft Hij haar aan meer mensen geopenbaard. Van welke onderschei-dene toebedelingen de oorzaak niet moet gesteld worden in de waardigheid van het ene volk boven het andere (...) maar in het gans vrije welbehagen en de onverdiende liefde Gods' (H3/4 par. 7). Dit en dit alleen is de verklaring waarom het Woord uiteindelijk ook Nederland bereikte. Zou het ons niet bescheiden maken en houden als we ons realiseren dat we niets vóór hebben op volken die nog niet bereikt zijn?

Namens de redactie wens ik u veel leesgenoegen in deze *Paulus*. Neemt u beide citaten in uw achterhoofd mee als u verder bladert en leest?

Foto op voorpagina: een Bijbel in eigen taal ontsluit het Evangelie voor alle volken. In deze *Paulus* vindt u informatie over het bijbelvertaalwerk dat ZGG steunt.

Wat is getrouw vertalen?

Dick Kroneman houdt zich al jarenlang bezig met het vertalen van de Bijbel in Papoea-talen. Aan de hand van enkele concrete voorbeelden laat hij zien welke spanning het getrouw maar ook duidelijk vertalen van de grondtalen met zich meebrengt. Lees verder op **pagina 10**.

ONDERWIJS, ZENDING EN MOUNTAINBIKEN

Henry Bax combineert drie levensthema's in zijn functie als onderwijsvrijwilliger in Albanië en Ecuador. Nieuwsgierig geworden? Op **pagina 30** is meer te lezen.

TWEE REIZEN, ÉÉN DOEL

Missioloog Jan-Kees Kooijman bezoekt de velden Albanië en Ecuador. Het doel? Verdere bezinning op gemeentevorming in zendingsgebieden. Het artikel begint op **pagina 24**.

Ziekte en zorg

Het lijkt een nare gedachte: ver van huis in een vreemd land en dan (ernstig) ziek worden. Jan en Wilma van Doleweerd hebben genoeg ervaring. Kunnen ze er daarom zo nuchter over spreken? Blader door naar **pagina 38**.

EN VERDER

- 4** In zicht
- 6** ZGG Actueel
- 8** Blij met de gemaakte kosten
- 16** Onbewust bekwaam spreken
- 17** Meditatie
- 19** Kinderkrant
- 23** Bericht van de zusterkerk
- 26** Thuis in Albanië
- 29** Help ZGG helpen
- 33** Financieel
- 34** Verlangen en verslagenheid
- 40** Column: Op de achterkant

VAN GRONDTEKST TOT GEBRUIK

Het vertaalwerk in 10 stappen

Door **Jacoline van den Dool** en **Peter de Niet**

Door de Bijbel spreekt de Heere tot mensen in alle talen. Hoe zorgen we op het zendingsveld in Guinee ervoor dat ook de Mogofin de Bijbel in hun eigen taal te lezen krijgen?

1. De vertalers bekijken hoe het bijbelboek in verschillende talen is vertaald en maken een proefversie in het Mogofin.
2. ZGG-werker Peter de Niet 'toetst' de proefvertaling, onder meer door deze te vergelijken met de grondtekst.
3. Hij stelt de bijbelvertalers veel vragen, om te testen of de vertaling duidelijk en betrouwbaar is.
4. Vervolgens wordt de vertaling voorgelezen aan mannen met grote kennis van de Mogofin-taal. Zij luisteren goed en geven tips voor verbetering.
5. Ook met anderen leest De Niet door de vertaling heen. Zo test hij bijvoorbeeld of jongeren bepaalde woorden ook begrijpen.
6. Dan komt er een vertaalconsulent langs van vertaalorganisatie Wycliffe/SIL. Hij stelt grondige vragen en geeft veel adviezen voor een betere vertaling.
7. De verschijning van een bijbelboek is een hoogtepunt. Nadat de adviezen van de vertaalconsulent zijn verwerkt, geeft de consulent toestemming voor publicatie. Het boek wordt gedrukt en gepresenteerd aan de gemeenschap.
8. Maar wie zal de vertaling lezen? Sommigen kennen het alfabet niet en zullen ook geen alfabetiseringsonderwijs volgen. Velen kennen wel het Arabisch schrift, van de koranschool. Voor hen worden bijbelgedeelten omgezet. Nu lezen mannen die de Koran in het Arabisch kunnen lezen, ook de Mogofin-bijbel in Arabische schrifttekens.
9. De bijbelboeken zijn beschikbaar voor de gemeenschap.
10. Op de weekmarkt staat een kleine stand om de verschenen bijbelboeken aan te prijzen en te verkopen.

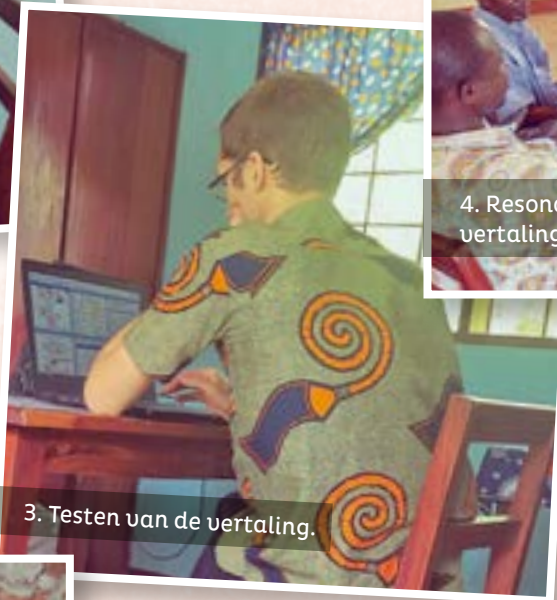
2. De computer biedt vele hulpmiddelen voor het controleren en bespreken van de vertaling.

1. De vertalers van het Mogofin-team.

8. De vertaalde boeken zijn ook beschikbaar in Arabisch schrift.

9. In de gemeenschap is interesse voor nieuwe uitgaven.

10. Op de markt worden de vertaalde bijbelboeken verkocht.

3. Testen van de vertaling.

4. Resonansgroep aan wie de vertaling wordt voorgelezen.

5. Proeflezen.

6. Een vertaalconsulent controleert het werk van het vertaalteam.

7. Presentatie van een bijbelboek.

KOMEN EN GAAN

Albanië

Terug na verlof

Fam. H.M. (Henk) van
Bochove vertrekt 7 mei
2019

Ecuador

Repatriëring

Mevr. G.J. (Truus)
Verweij
2 april 2019

Repatriëring

Dhr. H. (Henry) Bax
16 april 2019

Repatriëring

Fam. D.L. (Lennard)
Elenbaas
12 april 2019

Terug na verlof

Fam. D.K. (Dick) Korpel
vertrekt 9 april 2019

Terug na verlof

Fam. J.H. (Jan-Henry)
Seppenwoolde
vertrekt 10 mei 2019

Guinee

Verlof

Mevr. A.M. (Annemieke)
Vader
12 april t/m 21 mei 2019

Verlof

Fam. P. (Peter) de Niet
10 mei t/m
15 augustus 2019

VRIJWILLIGERS ZENDINGSdag GEZOCHT

ZGG is op zoek naar vrijwilligers
die op de zendingsdag willen
helpen bij de baby- en kindercrèche
of die bereid zijn bij andere
werkzaamheden te assisteren. Ben
jij 14 jaar of ouder en draag je graag
een steentje bij aan de zendingsdag?

Meld je aan via

[www.zendingsdag.nl/
vrijwilliger](http://www.zendingsdag.nl/vrijwilliger). De zendingsdag
vindt plaats op 15 juni 2019.

Vreemde valuta ontvangen:

PZC Aalst, RZC Middelburg
Totaal € 110,-

Postzegels ontvangen van:

Aagtekerke, Capelle-
Middelwatering, Houten,
Uddel, Doetinchem,
Mijdrecht, Drachten,
Moerkapelle, Gouda,
Woerden, Boskoop
Totaal circa 12 kg

Familie Van Weele vliegt uit

De familie J. van
Weele is in februari
2019 voor de MAF
vertrokken naar Suriname. Joop en
Rianda en hun drie jongens gaan
wonen in Paramaribo. Joop is in de
afgelopen tijd opgeleid tot piloot. Het
werk van de familie Van Weele wordt
financieel ondersteund door ZGG.

KIJKDOOS

Justin Nagelkerke
en Yoshua Krijger uit
Waarde hebben met een
prachtige kijkdoos
€ 52,97 opgehaald voor de
zending. Dat hebben jullie
knap gedaan, dank je wel!

KAARTVERKOOP

Marleen de Vries uit
Barneveld heeft kaarten
verkocht voor ZGG. De
opbrengst: **€ 15,27**. Bedankt
voor je inzet, Marleen!

Kinderclub in actie

De -10 club Samuël in Boskoop heeft
op 23 januari 2019 **€ 42,70** opgehaald
voor ZGG! Dat is een prachtig bedrag,
heel hartelijk bedankt!

Kinderzangavond

D.V. zaterdag 16 maart 2019
Rehobothkerk te Tholen
Groot Samengesteld Kinderkoor
o.l.v. Lydia van Lit-van Gorp
Peter Wildeman: orgel

Tevens samenzang van psalmen
collecte ten bate van ZGG

Aanvang: 19.00 uur Adres: Ds. Kerstenstraat 2
Alle broertjes en zusjes, ouders, opa's en oma's
hartelijk welkom!

ZGG ZOEKT ONDERWIJS- ONDERSTEUNERS

Er zijn weer vacatures voor *onderwijsondersteuners*! Voor het schooljaar 2019-2020 zoeken we gemotiveerde meesters en/of juffen. Kijk op www.zgg.nl/onderwijs

Geslaagde oliebolactie Nunspeet

Als zendingscommissie waren we op zoek naar een nieuwe actie om geld op te halen voor ZGG. We kwamen uit bij de verkoop van olieballen en appelbeignets. Een mooie actie voor het einde van het jaar! Als je een nieuwe actie start, is het altijd spannend hoe het zal gaan... Maar de gemeente heeft ons niet 'met lege zakken laten staan'. In totaal zijn er 2760 olieballen en 1170 appelbeignets verkocht.

De actie hebben we door middel van de kerkbode bekend gemaakt in de gemeente. De zendingscollectanten zijn gevraagd om, bij de bezorging van Paulus in de maand november, de bestelling op te nemen. Hiervoor kregen ze speciale bestellijsten mee. Dit was een mooie samenwerking, waarbij we veel dank aan onze collectanten verschuldigd zijn! Daarnaast kon er telefonisch of per mail worden besteld. Het leuke was dat diverse bedrijven hier ook gebruik van hebben gemaakt.

Vrijdagmorgen zijn de producten opgehaald bij een bakker die ze ons voor scherpe prijs kon leveren en 's middags zijn ze ingepakt. De bestellingen konden vrijdagavond en zaterdagochtend worden afgehaald bij de kerk.

Wanneer gemeenteleden hier echt niet voor in de gelegenheid waren, werd de bestelling thuisbezorgd.

Alles bij elkaar een leuke actie om te doen met relatief weinig inspanning. Uiteraard maken vele handen hierbij licht werk! We konden het mooie bedrag van € 1498,80 overmaken naar ZGG.

Ook andere gemeenten hebben oliebolacties gedaan en een mooi bedrag naar ZGG overgemaakt. Wij bedanken: Alblasterdam, Krimpen aan de IJssel, Nijkerk, Rotterdam-Zuidwijk, Tholen en Zwijndrecht.

En natuurlijk de gemeenten die een oliebolactie hielden waar wij niet van weten!

ACTIVITEITEN EN BIJeenKOMSTEN

Fietstocht omgeving De Hoep

Zaterdag 6 april

Locatie: Cliffordweg 11, Waverveen
PZC Nieuwer ter Aa, Mijdrecht en Utrecht organiseren een fietstocht in de prachtige omgeving van De Hoep. Er zijn diverse stops waar consumpties te krijgen zijn. Ook houdt dhr. J.H. Seppenwoolde een presentatie over het werk in Ecuador. Van harte welkom!

Oranjemarkt Werkendam

Zaterdag 27 april

Locatie: Sportlaan 4, Werkendam
De jaarlijkse lentemarkt in Werkendam wordt dit jaar een 'Oranjemarkt'. Allerlei kramen komt u tegen, met o.a. (tweedehands) boeken en taarten. Kinderen kunnen meedoen aan een skelterrace of skippybalwedstrijd. De markt sluit af met een Amerikaanse veiling. De opbrengst van de markt is voor ZGG. Kom dus zeker even langs op Koningsdag!

Plantenmarkt Aagtekerke

Zaterdag 11 mei

9.30-15.00, Prelaatweg 17
Plantenmarkt t.b.v. ZGG
Prachtige gevulde hangpotten en allerlei soorten eenjarigen, zoals geraniums, petunia's, vlijtig liesjes enz. Welkom!

Kijk voor **actuele informatie** over bovenstaande en andere activiteiten en bijeenkomsten op www.zgg.nl/activiteiten.

Blij met de gemaakte kosten

Deputaat A. Hak over het verhaal achter de jaarrekening

De jaarrekening over 2018 is nog niet compleet. Toch kan ouderling A. Hak al iets zeggen over de cijfers. Tot voor kort was hij penningmeester van het deputaatschap voor de zending. Nu is hij nog tot aan de zomer algemeen deputaat. 'We zijn blij als we de kosten maken die we begroot hebben. Dat betekent dat er werkers konden worden uitgezonden.'

Door **Jacoline van den Dool**

Om de cijfers op zichzelf gaat het niet, wel om het verhaal erachter. Deputaat A. Hak houdt het doel voor ogen: het Woord brengen waar het niet gebracht is. 'De zendingsopdracht leeft in de gemeenten. Er is gebed voor het werk en de werkers. Deze betrokkenheid is terug te zien in de cijfers. De opdracht staat centraal voor ons als deputaatschap en gelukkig hebben we de middelen om eraan gehoor te geven. Het gaat dus niet om het geld op zich, maar uit de inkomsten blijkt wel dat gemeentelieden meelevens.'

Gaat het goed met de financiën van ZGG? 'De vraag is of het goed gaat met de zendingsopdracht. Als er voldoende geld binnenkomt, maar we kunnen het niet uitgeven omdat er geen werkers zijn, dan zou het toch niet goed gaan.'

Inkomsten

Opvallend is dat de inkomsten constant blijven en zelfs licht stijgen – gelukkig, want de uitgaven stijgen ook. De heer Hak licht toe: 'We zijn ten eerste dankbaar dat we werkers kunnen uitzenden en ten tweede dat we de kosten daarvan kunnen betalen. Het overgrote deel van de inkomsten uit de gemeenten is afkomstig van collecten, acties, verkopen, inzameling van herbruikbare producten, enzovoort. Daarbij krijgt ZGG soms een

legaat uit een nalatenschap. Uiteraard zijn we daar ook blij mee. Het

blijft echter onvoorspelbaar hoeveel dit op jaarbasis bijdraagt. Soms weten we dat er een legaat aankomt, maar doordat het lang duurt voordat alles afgewikkeld is, komt het pas het volgende jaar in de boeken te staan.'

Een meer stabiele bron van inkomsten vormen de kringloopwinkels. 'Het is mooi dat deze winkels weer meer konden omzetten in 2018. We hopen dat in de komende tijd nog meer winkels de deuren zullen openen', zegt Hak. 'We zoeken ook naar nieuwe vormen waarmee gemeentelieden kunnen bijdragen. We zien ernaar uit iets met ondernemers op te zetten.'

Vacatures

De uitgaven zijn gestegen en zullen naar verwachting in het komende jaar weer iets toenemen. Dat is een goed teken. Deputaat Hak: 'ZGG is geen doorsnee organisatie. We zijn blij als we de kosten gemaakt hebben die we begroot hadden. Dat betekent dat we in het achterliggende jaar werkers konden uitzenden. Een deel van de vacatures is vervuld. Toch zou ik liever geld tekort hebben. Er zijn namelijk nog meer vacatures. Dat moeten we niet

Deputaat Hak heeft verschillende velden bezocht. Hier is hij in Guinee.

vergeten. De nood is groot. De plaats voor evangelist in Guinee is al zo lang leeg. Is er dan niemand die kan uitgaan? Wat zegt dat over ons, over onze gemeenten? Daarnaast zijn in Albanië en Ecuador zeer dringend zendingspredikanten nodig. We hopen dat ieder in het gebed daaraan wil denken.'

Wederkomst

Elk jaar stellen de mensen op het bureau een begroting op. Dat doen ze met kennis van zaken. Er zijn dan ook weinig verrassingen wat betreft de definitieve bestedingen. Een begroting maken is vooruit kijken. Wanneer we op het gebied van zending vooruitzien, moeten we denken aan de wederkomst. Mattheüs 24 vers 14 verbindt de verkondiging van het Evangelie aan alle volken immers met het einde van de wereld. De heer Hak legt uit waarom er toch weer een nieuwe begroting is opgesteld. 'Niemand weet wanneer de Heere terugkomt. Bovendien zijn er nog beloften voor het Joodse volk die eerst vervuld moeten worden, voordat het einde zal zijn. En er zijn witte plekken op de wereldkaart, waar het

Evangelie niet gekomen is. Dat geeft tegelijk de nood aan: daar leven mensen die de Heere nog niet kennen.'

Om gemeenteleden betrokken te houden bij de zendingsopdracht en bij de nood zijn sommige uitgaven nuttig of zelfs nodig. Het bureau is nauw verbonden met de ondersteuning van zendingswerkers en het werk op de velden. ZGG streeft ernaar dat wat nodig is te besteden aan de eigen organisatie. Deputaat Hak: 'We moeten hierbij denken aan de kosten voor *Paulus*, de zondingsdag, voorlichtingsavonden, bijeenkomsten met plaatselijke en regionale commissies en salariskosten voor het voorlichtingswerk. Al deze dingen vallen onder het kopje *voorlichting en bewustmaking*. Zoveel mogelijk euro's – ingezameld door hard werken – besteedt ZGG aan het doel, dat zowel op de velden als op het bureau wordt nagestreefd: de verspreiding van het Evangelie.'

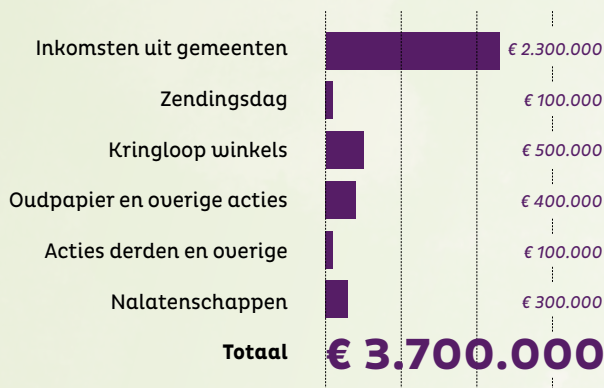
Meer informatie over nalatenschappen?
www.zgg.nl/nalaten

Deputaat Hak neemt afscheid

Ouderling A. Hak is veertien jaar deputaat voor de zending geweest, waarvan een jaar of tien penningmeester. Over een paar maanden neemt hij afscheid. Hoe heeft hij het ervaren om de verantwoordelijkheid te dragen over de grote bedragen die er omgaan? 'Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het ligt nooit op de schouders van één persoon, maar op het deputaatschap als geheel. Daarbinnen heeft elk zijn eigen plaats. Ik was penningmeester en als zodanig gaf ik advies over keuzes die de financiën betroffen. De beslissingen zijn echter altijd gezamenlijk genomen.'

Hak noemt een van de redenen om het stokje door te geven: 'Het is goed voor een organisatie als iemand met een frisse blik op de zaken het werk overneemt.' Dat betekent niet de deputaat graag weggaat. 'De contacten met de werkers zal ik zeker missen. Elke deputaat is gekoppeld aan een of twee zendingsvelden. Toen er een veld bijkwam, vond er een wisseling plaats. Ik moest afscheid nemen van een van de velden. Dat voelde alsof er een stukje van mijn hart werd afgescheurd en daar achterbleef. Nu ik ga stoppen, zal ik de contacten met alle velden gaan missen. Maar het draait niet om mij. Het is goed zo.'

Voorlopig inkomsten-overzicht 2018

De getallen zijn afgerond op 100.000.

A photograph of three men in a meeting room. On the left, a man with glasses and a mustache, wearing a yellow and black checkered shirt, stands looking towards the right. In the center, a man with blonde hair and glasses, wearing a white shirt, is leaning forward and holding a camera. On the right, a man wearing a white cap and a light blue t-shirt is seated at a table, smiling. In the background, a whiteboard displays a hand-drawn diagram of a mechanical system with gears and a pulley. The room has large windows with black frames.

Getrouw vertalen

Bijbelverzen naar Papoea-talen
overzetten geeft spanning

De Bijbel is het Woord van God. Daarom is het belangrijk dat bijbelvertalers dat Woord zo getrouw mogelijk vertalen overeenkomstig de bedoeling en de betekenis van de Hebreeuwse en Griekse grondtekst. Vertalen brengt echter altijd een spanningsveld met zich mee.

Door **Dick Kroneman** en **Just van Toor**

Bijbelvertalers doen hun best om de betekenis van de woorden en zinnen uit de grondtalen van de Bijbel zo getrouw mogelijk te vertalen. Tegelijkertijd proberen ze de vertaling ook zo natuurlijk en duidelijk mogelijk weer te geven in de ontvangende taal.

Wereld van verschil

Tussen de oorspronkelijke tekst van het Oude en Nieuwe Testament en de wereld van hedendaagse lezers ligt een wereld van verschil. Daarbij denken we niet alleen aan verschillen in taal, maar ook aan verschillen in cultuur en historische situatie. Deze verschillen kunnen voor een belangrijk deel worden overbrugd door een goede vertaling. Vertalen blijft echter altijd mensenwerk. Zelfs de beste bijbelvertaling is niet in staat om de rijkdom van de Bijbel geheel te ontsluiten. Daarom is het belangrijk dat er behalve getrouw vertaalwerk ook getrouwe bijbeluitleg plaatsvindt.

Op de zendingsvelden komen bijbelvertalers vaak in aanraking met talen die heel anders zijn dan het Nederlands, Engels, Grieks en Hebreeuws. In Papoea-talen (gesproken op Indonesisch Papoea en Papoea-Nieuw-Gui-

Het Nieuwe Testament in Una-taal werd in 2007 met vreugde in ontvangst genomen.

nea) zitten er bijvoorbeeld nogal wat *gaten* in de taal. Er is bijvoorbeeld geen woord voor *bekering*. In zo'n geval moet je de betekenis van het begrip *bekering* helemaal uitspellen in de vertaling. 'Bekeert u!' wordt dan bijvoorbeeld vertaald als 'Verlaat uw zonden en wendt u tot God!'

Woord voor woord

Sommige mensen hebben er moeite mee om zo'n weergave als een getrouwe vertaling te zien. Is het wel verantwoord om een enkel woord uit de Griekse grondtekst (*metanoeite*; 'bekeert u') met een hele zin te vertalen? Mag je van een getrouwe vertaling niet verwachten dat je woord voor woord vertaalt en geen extra woorden toevoegt?

Het zojuist genoemde voorbeeld geeft al aan dat zelfs de meest letterlijke Nederlandse vertalingen ook niet altijd woord voor woord vertalen. Het Griekse werkwoord *metanoeite* moet op zijn minst met twee Nederlandse woorden worden vertaald: 'Bekeert u!' Dat komt omdat de taalken-

Bij getrouw
vertalen
staat de
overdracht
van de
bedoelde
betekenis
centraal.

merken van het Nederlands verschillen van die van het Grieks. In Griekse werkwoorden is de handelende persoon al uitgedrukt in de werkwoordsvorm. In het Nederlands wordt de handelende persoon altijd uitgedrukt in een zelfstandig naamwoord of een persoonlijk voornaamwoord en dat staat altijd los van het werkwoord.

In principe is het inderdaad belangrijk om zo letterlijk en bondig mogelijk te vertalen. Maar in de praktijk is dat ook om een andere reden lang niet altijd mogelijk. In veel Papoea-talen kun je *metanoeite* vertalen met: 'Draai u om!' Probleem is echter dat men dat meestal heel letterlijk opvat en niet betreft op het bijbelse begrip van bekering. Met andere woorden: een meer letterlijke vertaling roept soms (niet altijd!) een verkeerd begrip op. Bij getrouw vertalen staat de overdracht van de bedoelde betekenis centraal. Bijbelvertalers hebben in sommige gevallen meer woorden nodig om een bijbels begrip getrouw te vertalen.

ZGG JUNIOR

De Bijbel is geschreven in Grieks, Hebreeuws en Aramees. De mensen op Papoea spreken

andere talen. Vertalers schrijven de bijbelteksten op in die andere talen, zodat mensen op Papoea ze kunnen verstaan of lezen. Dick Kroneman helpt de vertalers en controleert of ze het goed doen. Dat is soms heel moeilijk. De vertaling moet namelijk zo duidelijk zijn dat de lezers het goed begrijpen. Maar Dick moet ook proberen zo precies mogelijk te vertalen. Het gaat om Gods Woord! Daarom is bijbelvertalen inspannend voor Dick en zijn vrouw Margreet.

Spanningsveld

Bijbelvertalers staan zo voortdurend in een spanningsveld tussen 'zo getrouw mogelijk' vertalen en 'zo duidelijk en natuurlijk mogelijk' vertalen. Zowel de betekenis als de vorm van de grondtekst zijn belangrijk. Maar als de vorm van de grondtekst leidt tot verkeerde betekenis in de vertaling dan moet de vorm wijken voor de betekenis.

Een dergelijk principe is ook gevolgd door de Statenvertalers in de zeventiende eeuw. Zij hebben af en toe woorden toegevoegd in de vertaling om de tekst te verduidelijken of om misverstanden te voorkomen. Uit eerbied voor de grondtekst hebben ze de toegevoegde woorden cursief laten drukken. Een mooi voorbeeld hiervan vinden we in Psalm 16: 2. Daar staat het volgende: 'O mijn ziel, gij hebt tot den HEERE gezegd: Gij zijt de Heere; mijn goedheid *raakt* niet tot U.'

In de Statenvertaling zijn hier twee toevoegingen gemaakt die overeenkomen met de bedoelde betekenis in dit tekstverband. De woorden 'O mijn ziel' zijn toegevoegd om te verduidelijken dat de dichter hier zichzelf aanspreekt en niet iemand anders, zoals een

ZGG & Wycliffe

ZGG heeft een steunfonds waarmee het leden van de Gereformeerde Gemeenten steunt die uitgaan voor bijbelvertaal- en alfabetiseringswerk. Deze werkers zijn verbonden aan Wycliffe Nederland en niet door ZGG uitgezonden. Leren lezen en het (blijven) lezen van de Bijbel is even belangrijk als het vertalen ervan. Daarom wil de zending deze werkers graag steunen. Hun werk is nauw verbonden met zendingswerk. Als een lid van onze gemeenten via Wycliffe uitgaat, kan hij of zij een aanvraag voor steun bij ZGG indienen. ZGG heeft als voorwaarde voor een positief besluit dat de kerkenraad achter het uitgaan van het gemeentelid staat. Een positief besluit betekent dat ZGG een derde van het jaarbudget wil financieren.

Een overeenkomst tussen ZGG en Wycliffe wordt telkens voor een aantal jaren aangegaan en geëvalueerd. Er is een open en goede verhouding tussen beide organisaties, waarbij elks eigen verantwoordelijkheid wordt gerespecteerd. ZGG houdt bij het vertaalwerk altijd vast aan de eigen principiële uitgangspunten. Bovendien is er direct contact met de alfabetiseerders en vertaalkundigen die ZGG ondersteunt. Zij nemen graag deel aan scholings- en bezinningsbijeenkomsten die ZGG organiseert. Zo kan ZGG ook iets betekenen voor leden van de gemeenten die in andere verbanden uitgaan.

strikt letterlijke vertaling (zonder ‘O mijn ziel’) zou suggereren. Verder is het werkwoord ‘raakt’ toegevoegd, omdat een zin zonder werkwoord niet gebruikelijk is in het Nederlands. Letterlijk staat er in het Hebreeuws: ‘U / jij (vrouwelijk enkelvoud) hebt tot de HEERE gezegd: U bent de Heere; mijn goedheid niet op U.’

De toevoeging ‘O mijn ziel’ past helemaal in het verband van de tekst en wordt verder nog ondersteund door het gebruik van de vrouwelijke persoonsvorm. Het taalkundige geslacht van het Hebreeuwse woord voor ‘ziel’, *nefesh*, is namelijk vrouwelijk. Deze uitleg past ook heel goed bij het feit dat de dichters in de Psalmen wel vaker hun eigen ziel aanspreken. Vergelijk Psalm 103: 1 en 2. Het is overigens opvallend dat de Statenvertalers deze vertaalkeuzes niet hebben uitgelegd in de kanttekeningen bij Psalm 16.

Maatwerk

De situatie op veel zendingsvelden verschilt op veel punten van de situatie in Nederland. Behalve de genoemde taalkundige uitdagingen spelen ook de volgende feiten een rol.

Er is in de eerste plaats nog geen sprake van een lange kerkelijke traditie. Daardoor zijn er minder vaak vaststaande uitdrukkingen voor het vertalen van bijbelse begrippen.

In de tweede plaats is men minder gespitst op het zo consequent mogelijk vertalen van bijbelse begrippen. Met name op dit punt kunnen vertaalkundigen een belangrijke corrigerende rol vervullen.

In de derde plaats is mondelinge communicatie heel belangrijk; er bestaat in veel gevallen geen ‘lees- en studeercultuur’.

In de vierde plaats zijn veel predikanten en ouderlingen relatief laag opgeleid; er is daarom grote behoefte aan een duidelijke bijbelvertaling en een goede Schriftuitleg in de stamtalen.

In de laatste plaats speelt de bijbelvertaling in de nationale taal vaak ook een belangrijke rol, hoewel veel kerkbezoekers die vertaling niet begrijpen. Vertalers proberen bij het vertalen naar de stamtaal echter wel zoveel mogelijk aan te sluiten bij de vertaling in de nationale taal

die binnen de plaatselijke kerken als het meest gezaghebbend wordt beschouwd.

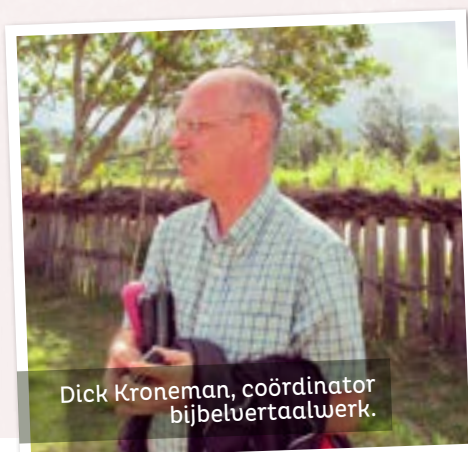
Doelgroep

Voordat bijbelvertalers beginnen met hun werk moeten ze zich goed rekenschap geven van de doelgroep die ze willen bereiken. In principe is de vertaling bedoeld voor de gehele gemeente. Maar binnen de gemeente zijn er mensen die hoger opgeleid zijn en mensen die geen of weinig opleiding hebben genoten. Wil de vertaler de gewone man, vrouw of jongere in het dorp, op de markt en in de kerkbank bereiken? Dan zal de vertaling nog duidelijker moeten zijn dan wanneer men alleen de hoger opgeleide personen in de kerk wil dienen. Op het zendingsveld wordt er vaak voor gekozen om zo te vertalen dat ook ongeletterde en laag opgeleide mensen de vertaling goed kunnen begrijpen.

Samenwerking

Vanuit voorgaande overwegingen zal duidelijk geworden zijn dat bijbelvertaalwerk nooit het werk is van een enkele bijbelvertaler of begeleider van plaatselijke vertalers. Ook de zusterkerk en het zendingsdeputaatschap zijn hier nauw bij betrokken. Daarnaast vragen ingewikkelde vertaaltechnische kwesties om uitwisseling van kennis en ervaring met deskundigen uit andere organisaties zoals Wycliffe / SIL en de United Bible Societies. Dit alles met het grote doel om het profetisch Woord, dat zeer vast is, in handen te brengen van mensen die buiten de kennis van het Woord verloren zouden gaan.

De vertaling is bedoeld voor de gehele gemeente.

Dick Kroneman, coördinator bijbelvertaalwerk.

Dick en Margreet Kroneman dienstbaar aan bijbelvertaalwerk

Dick en Margreet Kroneman zijn allebei nauw betrokken bij bijbelvertaalwerk op Papoea, Indonesië. Als vertaalconsulent begeleiden ze de vertaling van het Oude Testament in de Una-taal. De vertaling van het Una Oude Testament is nu voor 80% gecontroleerd. Het Una Nieuwe Testament werd voor het eerst gepubliceerd in 2007 en wordt sindsdien gebruikt in kerkdiensten, catechisaties en andere vormen van kerkenwerk. Daarnaast controleren Dick en Margreet ook regelmatig bijbelvertalingen in andere talen.

Dick en Margreet zijn beide lid van SIL (*Summer Institute of Linguistics*), de wetenschappelijke zusterorganisatie van Wycliffe Bijbelvertalers. Sinds 2015 is Dick in deeltijd internationaal vertaalcoördinator voor SIL International. In deze functie geeft hij leiding aan een internationaal team van SIL-vertaalcoördinatoren, die samen verantwoordelijk zijn voor kwaliteitsbewaking van het bijbelvertaalwerk waarin SIL International wereldwijd betrokken is.

Daarbij komen regelmatig de volgende vragen aan de orde:

- Aan welke eisen moeten vertaalconsulenten voldoen om bijbelvertalingen te mogen controleren?
- Aan welke eisen moeten vertalingen voldoen om te worden goedgekeurd door een vertaalconsulent?
- Hoe kan de opleiding tot vertaalconsulent verder worden verbeterd?
- Welke hulpmaterialen zijn nodig om het werk van bijbelvertalers en vertaalconsulenten te vergemakkelijken?
- Hoe kunnen we meer gekwalificeerde mensen aantrekken en trainen om bijbelvertalingen te begeleiden en te controleren?
- Hoe kunnen kerken op het zendingsveld meer en beter betrokken worden bij het controleren van nieuwe en herziene bijbelvertalingen?

- Hoe gaan we zorgvuldig om met omstreden vertaalproblemen?
- Hoe reageren we op nieuwe ideeën en technieken?
- Hoe vinden we een goed evenwicht tussen het wereldwijd standaardiseren van regels en het ruimte geven aan plaatselijke tradities?
- Hoe kunnen we samenwerken met andere bijbelvertaalorganisaties en met kerken overzee?

Dit zijn boeiende vragen die vaak om een principiële doordenking vragen. Daarnaast geeft Dick regelmatig lezingen waarin hij aandacht vraagt voor de wetenschappelijke doordenking van praktische vertaalproblemen.

Margreet blijft wat het coördineren van vertaalwerk betreft wat dichterbij huis. Zij ontvangt aanvragen voor het controleren van vertaalde bijbelgedeelten in Papoea-talen en coördineert het rooster voor vertaalconsulenten op Papoea. Daarnaast ontvangt ze de rapportages van vertaalconsulenten die bepaalde bijbelgedeelten hebben gecontroleerd.

Onbewust bekwaam spreken

Cristian Dekker moet de Spaanse taal leren

Frutselen met handen en voeten. Aanlopen tegen frustraties. Als een kind zo blij zijn als mensen je begrijpen. Het zijn herkenbare ervaringen voor Cristian Dekker (Ecuador) nu hij de taalstudie Spaans volgt. Inmiddels is Cristian met zijn vrouw Annelien en hun kinderen zeven maanden in Ecuador. Ze zijn bezig met taalstudie. Maar het leren van het Spaans gaat niet vanzelf.

Door **Cristian Dekker** en **Jeanet Zuidweg**

Tijdens de taalstudie zijn vier fasen te onderscheiden. Onbewust onbekwaam, zo was het in de eerste weken. ‘Je frutselt wat met handen en voeten, stoot wat klanken uit. Je vindt het wel prima zo. Daarna komt de fase van bewust onbekwaam. Die is minder prettig, want je voelt je beperking. Hoe vertel je dat je iets niet begrijpt? Je loopt tegen grenzen aan. De derde fase is: bewust bekwaam. Je kunt zinnnetjes maken. Je woordenschat neemt iedere dag toe. Je krijgt er aardigheid in om iets te vragen of te zeggen en het geeft positieve energie als mensen begrijpen wat je bedoelt. Maar dan de laatste fase: onbewust bekwaam. Daar werk je naar toe. Dat je zonder nadenken, zonder al teveel extra energie, jezelf kunt uitdrukken en ook daadwerkelijk wordt begrepen.’

Suiker in plaats van sla

Na zo’n zes maanden maakt Cristian nu bijna de overstap van de bewust onbekwame fase naar bewust bekwaam, de derde fase. ‘Er zijn nog genoeg momenten van frustratie. Bij mij speelt mee dat niemand gelooft dat ik een Nederlander ben. Als ik met de taalleraar

Annelien Dekker en haar taaldocent.

ergens ben, ratelen de mensen tegen mij. Ik krijg hen niet aan het verstand gebracht dat ik het niet volg. Soms is het grappig, soms irritant. Ik vraag om sla en ik krijg suiker. Of ik maak een praatje terwijl ik in de rij sta en iedereen draait zich om. Je ziet de mensen denken: Kun je niet normaal praten?’

Geduldige docent

In de kerk gaat het een stuk beter. ‘De context van de woorden is dan duidelijk. Ik merk dat ik daar in staat ben eenvoudige zinvolle gesprekjes te voeren. Ik leer veel van mijn taaldocent. Hij is universitair geschoold, maar heeft geen diploma gehaald omdat hij de financiële zorg voor zijn ouderlijk huis moest gaan dragen. Hij is nu mantelzorger van zijn demente moeder. Zijn maand-salaris gaat voor een groot deel op aan medische zorg voor haar. Deze taaldocent leidt mij en mijn vrouw negen maanden lang op, beginnend bij het ABC. Hij blijft vrolijk, enthousiast en vooral uitermate geduldig.’

Want het zal geschieden ten zelven dage, dat de heidenen naar den Wortel van Isaï, Die staan zal tot een Banier der volken, zullen vragen, en Zijn rust zal heerlijk zijn.

Jesaja 11: 10

Een banier der volken

In 2019 staan we stil bij 'Jesaja's profetieën over de volken'.

- Een vergadering van volken
- **Een banier der volken**
- Een boodschap voor de volken
- Een maaltijd voor de volken
- Een Getuige voor de volken

Want het zal geschieden ten zelven dage...

Jesaja is door God Zelf geroepen. Bevend vanwege Gods heiligheid heeft hij uitgeroepen: 'Wee mij, want ik verga! dewijl ik een man van onreine lippen ben, en ik woon in het midden eens volks, dat onrein van lippen is.' Jesaja is één met zijn hoorders, hij preekt als mede-zondaar. Vanuit die doorleving wijst hij op de noodzakelijkheid van de komende Zaligmaker.

Als deze Zone Davids eenmaal komen zal, is het alsof er 'een Rijsje' (vers 1) voortkomt uit de afgehouden tronk van Isaï: het vervallen koningshuis van David (de zoon van Isaï). Zo levenloos, vruchteloos en hopeloos het volksleven in Jesaja's tijd is, zo zal het zeven eeuwen later ook zijn, 'ten zelven dage', als Christus geboren zal worden.

...dat de heidenen naar de Wortel van Isaï (Christus) zullen vragen...

Jesaja voorzegt het wonder dat de heidenen naar de Zone Gods zullen vragen. Aanvankelijk waren het enkelingen: wijzen uit het oosten, de hoofdman te Karnaüm. Op de Pinksterdag waren er 3000 mannen die naar Christus gingen vragen: joden én heidenen gingen zichzelf leren kennen als een 'afgehouden tronk': levenloos en onvruchtbaar. Zó begint God; in Nederland, op het zendingsveld. Zonder ware ontdekking vraagt *niemand* naar Christus (Luk. 5: 31).

...Die staan zal tot een Banier der volken...

Jesaja voorzegt: dat Rijsje zal hoog opschieten. Zo hoog als een generaal de vlag, de banier, opheft in de strijd. Elke soldaat moet hem kunnen zien. 'En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden' (Joh. 3: 14). Hij moet verhoogd worden in de prediking van het Woord. De diepte van de zondeval, de grootte van de schuld, de onmogelijkheid van zalig worden in eigen kracht moet gepredikt worden. En ook de noodzaak en de mogelijkheid van zalig worden door 'Jezus Christus en Dien gekruisigd' alleen. Dat werk van predikers zál vruchten voortbrengen, naar Gods vrij welbehagen, onder alle volken.

...en Zijn rust zal heerlijk zijn.

'Zijn rust' is de 'rustplaats', de 'woonplaats' van Christus, namelijk in de harten van Zijn kinderen. Dáár zal Hij wonen, dáár zal Hij blijven, dáár zal Hij heerschappij hebben. Hij is een Koning Die onderdanen zal hebben. Zó zal Hij verheerlijkt worden.

Het is een verwaardiging als we bij de vervulling van dit raadsplan mogen worden ingeschakeld. Als de Heere ons (zendings)werk gebruikt om dood-schuldigen aan de voeten van deze 'Banier der volken' te brengen, om het Leven in Hem te vinden. Zulken mogen hun eigen vlag strijken en onder Zijn banier leven.

Kent u deze 'Banier der volken' voor uw eigen hart en leven nog niet? Haast u en spoedt u, om uws levens wil!

Het is een
verwaardiging
als we bij de
vervulling van
dit raadsplan
mogen worden
ingeschakeld.

Anders

Ik geef toe, het is heel anders. Tenminste hier wel, en ik denk dat dat ook geldt voor de andere plaatsen waar ZGG werkt. Soms is er een kerk, soms een kerkje, soms geen van beiden. Soms is er een orgel, soms een keyboard, soms een gitaar, soms niets van dat alles.

Door **ds. J. IJsselstein**

De mensen zijn ook al anders. Er zijn er met wie je makkelijk contact legt. Je krijgt een zoen bij de eerste begroeting. Maar er zijn ook plaatsen waar je voor je gevoel eindeloos moet wachten voordat je iets persoonlijks met de mensen hebt, en zij met jou. Niet erg, toch?

Gewoontes? Ach, vaak zijn ze anders. Anders dan in Nederland, waar je veel gewoontes ook niet direct terug kunt vinden in de Bijbel.

‘Kan ik mijn hoed op?’ vraagt een broeder. Natuurlijk, graag zelfs. Zeker als je, zoals ik, je

meeste haar verloren hebt. Een hoed is goed, want het is warm! De zon brandt je eerder rood dan bruin.

Ik geef toe, in een zwart pak zien ze mij hier (ik weet niet hoe het elders is) helaas aan voor een boeddhist die op weg is naar een lijkverbranding. Dus kleeid ik me, net als de broeders van allerlei plaatselijke kerken, gewoon. Gewoon, net als Samuël die op weg was naar de hoogte om te offeren en kennelijk ook aan zijn kleding niet herkenbaar was (1 Samuël 9).

Hebben ze respect voor je werk, als je naar het buitenland gaat? Misschien... Maar dat was ons toch niet beloofd? ‘In de wereld zult gij verdrukking hebben. Maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen.’ En dus: Gaat dan heen!

Zou de Heere echt bedoelen dat 98% van de broeders in Nederland blijft? Zijn er geen onbereikten die roepen om uw komst: ‘Kom over en help ons?’ U heeft het misschien zelf weleens gezegd in het vuur van uw preek, toen het ging over zending: ‘De velden zijn wit om te oogsten.’ Welkom!

Ik weet het, ik ga daar niet over. Ik kan niemand persoonlijk roepen naar de kerk in Ecuador of Albanië of waar dan ook. Maar de Meester regeert, de Koning van Zijn dienaars. Dus, broeders, buig je knieën en vraag of God je roept. Want al is het hier anders, Hij is Dezelfde.

Een medebroeder

JUNIOR-
KATERN VAN
PAULUS

ZGG Junior

Kinderkrant

Maak kennis met moeder Macira, Yadira, Wen en Viollça. Lees snel verder op de volgende bladzijden.

Thema
**Moeders van het
zendingsveld**

Kun jij na het lezen vijf
verschillen opnoemen
tussen moeders van het
zendingsveld en moeders
in Nederland?

MOEDERS ZIJN ER DRUK MEE...

Wat eet jij 's morgens als ontbijt? Wie zorgt er voor het eten bij jullie thuis? Misschien doet je moeder of vader dat. Zij zorgen zo voor het gezin. Ben je nieuwsgierig hoe dat in andere werelddelen gaat? Lees dan snel verder...

Net genoeg geld

Geschreven door **familie Fris**

Dk heet Yadira, woon in Ecuador en ben 38 jaar oud. Ik ben moeder van drie zoons: Alexis (18 jaar), Anthony (14 jaar) en David (2 jaar). Mijn man woont in Spanje. Hij woont bij zijn moeder en is daar om geld te verdienen. Ik heb een eigen winkeltje. Daar verkoop ik allerlei soorten groenten en fruit. Mijn winkel is iedere dag open van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Alleen op zondag is mijn winkeltje gesloten

We hebben als gezin net genoeg geld om van te leven. Soms komt er ook wat geld uit Spanje, van mijn man. Ik zorg voor de winkel en voor mijn gezin. Op zondag ga ik naar de kerkdiensten. Ik geef ook zondagschool en ben leidster van de muziekgroep voor jongeren. Met elkaar begeleiden we de zang tijdens de kerkdiensten. Mijn zoons spelen gitaar en Anthony kan ook keyboard spelen. Ik moet medicijnen gebruiken voor mijn gezondheid. De kerk heeft mij geholpen om die te kunnen kopen. Mijn zoons komen altijd trouw in de kerk. Dit jaar volg ik de belijdeniscatechisatie.

Rijstepap te koop

Geschreven door **Annemieke Vader**

Ik heet Macira, woon in Guinee en ben moeder van 5 kinderen. Vanmorgen ben ik in alle vroegte opgestaan om rijstepap te koken. Eerst stamp ik de rijstkorrels fijn. STAMP-STAMP. Het is een dof geluid dat ver klinkt in de stilte van het dorp. Ondertussen staat er al een grote pan water op het vuur. Ik kook de rijst met citroen, suiker en bladeren. Uiteindelijk is het een hele emmer vol!

Ik zet de emmer op mijn hoofd en neem een grote pollepel mee. 'Ye fuure, ye fuure', roep ik. Zo heet de warme rijst. Het is het ontbijt voor veel mensen. Een beker pap kost 500 Guinese franc (5 eurocent). Om 10 uur is de hele emmer leeg. Met het geld ga ik direct naar de markt om vis en groenten te kopen.

Weer thuis voed ik eerst mijn baby. Daarna maak ik snel de middagmaaltijd klaar voor ons gezin: rijst met vissaus.

EEN DRUKKE DAG

Het is nog vroeg in de morgen als moeder Wen opstaat. Ze wast haar gezicht en trekt de deur achter zich dicht. PingYin en haar kleine broertje MinJie liggen nog heerlijk te slapen. Vader JiaDong werkt ver weg in de grote stad en is bijna nooit thuis. Terwijl moeder Wen naar haar fietskar loopt, denkt ze aan haar twee kinderen. Zelfs al zijn ze nog maar 12 en 7 jaar, ze hebben het ook al erg druk! Net als hun vader en moeder...

Geschreven door **een werker uit Oost-Azië**

Elke dag gaan PingYin en MinJie lange dagen naar school. Het is belangrijk om naar school te gaan, want daar leren de kinderen hoe ze op de beste manier het land kunnen dienen. Aan het begin van de morgen wordt op school de vlag gehesen. Dat is een plechtige gebeurtenis.

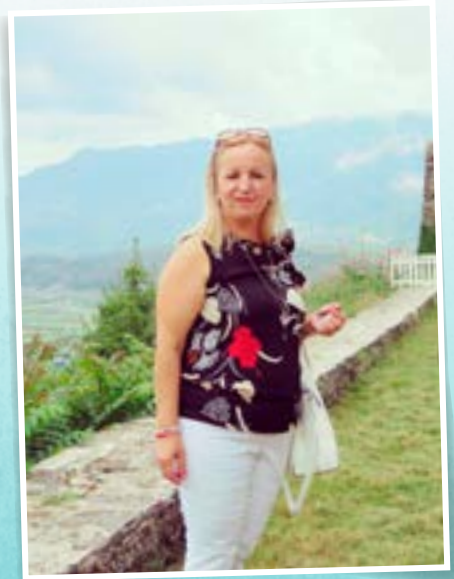
PingYin zorgt na schooltijd voor haar broertje. Om vijf uur 's middags gaan ze altijd naar de markt. Daarna kookt PingYin eten en gaat ze gauw huiswerk maken. Tijd voor spelen is er niet zoveel, maar moeder Wen weet ook geen andere oplossing. Ze zucht ervan...

Met haar fietskar rijdt moeder Wen naar de markt. Sommige kraampjes zijn al vroeg open. Moeder koopt verse eieren en groenten. Olie heeft ze nog genoeg. Dan rijdt ze door de smalle straatjes naar een drukke kruising, waar hoge flats staan en veel mensen wonen. Op de stoep stalt moeder Wen enkele lage tafeltjes en krukjes uit. Nu heeft ze haar eigen restaurantje op straat.

Veel mensen ontbijten op straat. Het duurt niet lang of de eerste klanten zijn er al. Moeder Wen heeft het dan even heel druk. Na een poosje ruimt ze haar spulletjes weer op. De tafeltjes en stoeltjes zet ze in een hoekje neer, die komen morgen weer voor de dag.

Als ze thuis komt, zijn PingYin en MinJie al naar school. Moeder Wen maakt in huis wat schoon en hangt de was op. Dan pakt ze de fiets weer en gaat naar de melkfabriek buiten het dorp om verse yoghurt en melk te halen. Na de middag verkoopt moeder Wen deze yoghurt en melk op een vaste plek. De mensen weten het precies, want ze staat er elke dag.

Het is al ver in de avond als moeder Wen vermoeid thuis komt. PingYin en MinJie slapen al. Moeder Wen volgt hun voorbeeld. Gauw slapen, morgen is het weer vroeg dag...

Nooit vakantie

'Moeders in Albanië hebben nooit vakantie', vertelt Viollça. Zij is moeder van drie kinderen en woont in Durrës.

'Elke morgen ben ik om zes uur al aan het werk. Als iedereen wakker wordt, staat het eten klaar. Heel de dag heb ik van alles te doen. Albanese vrouwen houden van netjes en heel schoon. Je mag niet zomaar met je schoenen aan naar binnen lopen. En denk maar niet dat mijn man of kinderen me helpen met schoonmaken, hoor! Dat is echt mijn taak. Op woensdag en zondag leg ik m'n werk even neer. Ik ga dan naar het kerkcentrum. Daar denken we na over de Bijbel. Op woensdag met een groepje vrouwen en op zondag ook met andere mensen uit de wijk. Thuis maak ik het eten klaar. Ik maak wel eens byrek, daar heb je spierballen voor nodig.'

Kijk maar snel op de volgende bladzijde voor dit recept.

Tijd voor spelen is er niet bij.

ABIGAÏL

De vorige keer stonden wij stil bij koning David. Deze keer maak je kennis met een vrouw die heel belangrijk is geweest voor David toen hij vluchtte voor koning Saul. Zij weerhield hem van een grote fout. David trouwt later met deze vrouw. Haar naam is Abigaïl.

Geschreven door **Dick Korpel**

Vragen voor jou

- 1 Probeer in je eigen woorden uit te leggen wat het gevolg voor David zou zijn geweest als hij Nabal had gedood (zie Numeri 35 vers 33).
- 2 Denk eens na over jezelf. Word jij snel boos als iemand iets oneerlijks over je zegt of jou beledigt? Wat is dan je reactie? Welke les kunnen wij van Abigaïl leren?

Recept

- 1 ui
- 4 stelen prei
- een pakje filodeeg
- zout en peper
- bouillonpoeder
- 1½ beker rijst
- 3 plakken kaas
- 250 gram gehakt

Neem de plakjes deeg en beleg daarmee een ingevette ovenschaal. Zorg dat er stukken overheen hangen, zodat je die over de vulling heen kunt klappen. Snijd de ui en de prei in stukjes. Bak de ui met het

Een wijze raad

In 1 Samuël 25 lezen wij over Nabal en Abigaïl. Abigaïl is een wijze vrouw, maar Nabal is een gemene man. David hoort dat hij een schaapscheerdersfeest houdt. Hij stuurt tien knechten naar Nabal. David vraagt hem beleefd om voedselhulp. Maar Nabal stuurt de knechten met een grove belediging terug. David? Dat is een weggelopen slaaf.

Deze belediging maakt David woedend. Hij zweert dat hij Nabal en al zijn knechten zal doden. Abigaïl hoort van de belediging en komt direct in actie. Zij maakt een groot geschenk voor David en reist hem tegemoet. Ze verontschuldigt zich voor het lompe gedrag van haar man. Vervolgens geeft ze David een wijze raad. Als David Nabal doodt, komt er bloedschuld over David. Die zal hem zijn leven lang, ook als koning van Israël, achtervolgen. Zij raadt David aan om niet het recht in eigen hand te nemen, maar de straf aan de Heere over te laten.

Wat een wijze raad van Abigaïl. Want op deze manier vergiet David geen bloed van zijn volksgenoten. Daar maakten andere koningen, ook Saul, zich niet druk over. Zo zal blijken dat David een godvrezende koning is. David keert om en Abigaïl gaat terug naar huis. Kort daarna wordt Nabal ziek en sterft na tien dagen. David vraagt aan Abigaïl of zij met hem wil trouwen. Zij stemt daarmee in.

Byrek... tē boftē mirē!

 Dat betekent: Eet smakelijk!

vlees in wat olie en voeg daarna de prei toe. Voeg het zout, de peper en het bouillonpoeder toe. Blus het geheel met ongeveer 100 ml water en voeg dan de rijst toe. Roer het door elkaar. Als het erg droog is, doe je er wat water bij.

Vul hiermee de ovenschaal en leg de plakken kaas op het geheel. Vouw het deeg er overheen en bak de byrek op 220 graden tot er een goudbruine korst op zit (ongeveer 40 minuten). Dien het gerecht warm en knapperig op.

In deze rubriek laten we predikanten van de zusterkerken aan het woord.
Deze keer **Ds. Tera Kepno**, predikant in Papoea.

Vol van vasten

Vasten wordt vaak genoemd in de Bijbel, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Ds. Tera Kepno denkt na over de plaats die vasten heeft in de GJRP.

Door **Ds. Tera Kepno**

Vasten betekent: niet eten en drinken. Als vasten zo'n gezegende zaak kan zijn, mag het niet zo zijn dat de Gereja Jemaat Reformasi Papua (GJRP) er helemaal niet over nadenkt. Toch vinden veel van de leidinggevenden en leden van onze kerk dat vasten niet bij hen past.

Hoe leeft dat in onze zusterkerken van de Gereformeerde Gemeenten? Wordt er bij u gezamenlijk, individueel, of als gemeente gevast? Hier in de GJRP in Papoea in ieder geval niet.

Als dienaar van de gemeente voel ik het belang van vasten. Over vasten wordt in Gods Woord in gunstige zin gesproken. Het komt meermalen voor in het Oude en Nieuwe Testament. De eerste christengemeente vastte in verband met het uitzenden van zendingswerkers en het verkiezen van ambtsdragers (Hand. 13: 2-3; 14: 23). Ook de Heere Jezus spreekt tot Zijn discipelen over het vasten. Als Jezus het centrum van ons bestaan vormt en we Hem willen volgen, hoort daar dan ook het vasten bij? Waarom doen wij het niet als kinderen van God uit het Oude en Nieuwe Testament wel regel-

matig vastten? Of vinden we onszelf niet geschikt om te vasten?

Naar mijn overtuiging is dit een zwak punt. Ik voel dit als een zware last voor ons dienstwerk. Vasten en bidden als individu, in groepen en in de kerk kan een middel zijn waardoor God onze kerk zegent. Vasten is dan een onderdeel van de omgang met God. We dringen erop aan dat u Gods leiding zoekt voordat u begint met vasten. We moeten vasten in overeenstemming met de situatie waarin we zijn en met het oog op de noden van het moment. Vasten is heel nuttig om jezelf en alle noden aan God over te geven, zodat de burcht van satan, die iedereen gevangen houdt, afgebroken wordt. Dit is hard nodig in de GJRP, waar iedereen wel in naam christen is, maar tegelijkertijd nog bang is voor *Imak Kir* (kwade geesten), hekserij en allerlei ziekten. Door bidden en vasten kunnen we dit aan God overgeven. Het gebed heeft een enorme kracht, maar de kracht van vasten kennen we niet in de GJRP. Terwijl Jezus Zelf zegt: 'Maar dit geslacht vaart niet uit, dan door bidden en vasten' (Mat. 17: 21).

Twée reizen, één doel

Teams Albanië en Ecuador
bezinnen zich op gemeentevorming

Missioloog Jan-Kees Kooijman bezocht de zendingsteams in Albanië en Ecuador. Beide reizen hadden hetzelfde doel: nadenken over het proces van gemeentevorming. Naar Ecuador werd hij vergezeld door student G.P. van Nieuw Amerongen.

Door Jan-Kees Kooijman

Volgens het mandaat dat ZGG van de Generale Synode ontvangen heeft, wordt zendingswerk verricht in de hoop dat de komst van Gods Koninkrijk zichtbaar wordt in zelfstandige gemeenten op het zendingsveld.

Om zendingswerkers daarbij te helpen, heeft ZGG beschreven hoe dit proces zou moeten gaan. Het huidige beleid is in 2011 geïntroduceerd. Sindsdien is er echter van alles veranderd. Zendingsgemeenten zijn verder ontwikkeld, inzichten zijn soms bijgesteld en nieuwe vragen hebben zich aangediend. Voor het deputaatschap zijn deze ontwikkelingen mede aanleiding geweest om bestaande

beleidsdocumenten weer eens tegen het licht te houden. Zo krijgt beleid vorm in de praktijk. Enerzijds kan het deputaatschap hierdoor op een goede manier leidinggeven en verantwoordelijkheid dragen. Anderzijds kunnen zendingswerkers hierdoor hun werk zo goed mogelijk uitvoeren.

Om goed na te denken over beleid heeft het deputaatschap een commissie ingesteld. Deze commissie heeft mij gevraagd een bezoek te brengen aan de teams in Albanië en Ecuador. Beide bezoeken hebben in 2018 plaatsgevonden. Samen met de zendingswerkers heb ik ideeën verzameld voor de herijking van het beleid rondom het proces van gemeentevorming.

Zendingswerk van dichtbij

Voor het eerst in de geschiedenis van onze Theologische School is een bezoek aan een van de zendingsvelden een officieel onderdeel geweest van het studieprogramma. Het belangrijkste doel was om het zendingswerk dichterbij de aanstaande predikant te brengen. De predikant doet immers iedere zondag voorbede in de gemeente voor het zendingswerk en is voorganger van de zendende gemeente. Hoe kan dat nu beter dan door het zendingswerk aan den lijve te ervaren?

Mijn persoonlijke belangstelling was om te zien hoe de zendingsopdracht gestalte krijgt in de 'grote stad' (in tegenstelling tot het platteland zoals veelal in Afrika). Dat leidde tot een tiendaagse reis naar Ecuador. Een reis met vele indrukken in een eerste kennismaking met de veelzijdigheid van het zendingswerk. De verschillende fasen van gemeentevorming kon ik van nabij zien. Ik proefde iets van de confrontatie met een andere cultuur, geloofsbeleving, armoede, enzovoorts. Merkbaar was ook de nood van het gemis van een zendingspredikant. Maar vooral mocht ik iets zien van het werk Gods: tijdens de huisbezoeken in achterstandswijken, in het dagelijkse leven en in de zondagse samenkomsten.

Stolwijk, G.P. van Nieuw Amerongen

Belangrijke vragen in Ecuador

Een zelfstandige gemeente, wat is dat en wat is daarvoor nodig? Voor de praktijk van het werk in Ecuador zijn dit echt belangrijke vragen. Het was nuttig dat we dit eens flink konden doordenken onder leiding van Jan-Kees, want praktijk en beleid horen echt bij elkaar. De praktijk is dat we alweer jaren werken in een situatie waarbij er nog geen ambten zijn (maar wel waren), het werk blijft groeien en er nu weer meer mannen van een goed getuigenis zijn. Maar wanneer heb je dan voldoende mannen om over te gaan tot het instellen van ambten? Hoe werk je daar verstandig en beleidsmatig naartoe? En hoe zit het met de financiële kant ervan? Kan een gemeente in een achterstandswijk zelf wel een voltijds predikant én het gemeentewerk betalen? En zo zijn er nog tientallen vragen met praktische afwegingen voor de situatie hier. Al met al heel wat inbreng voor beleidsherijking!

Machala, Jan-Henry Seppenwolde

Gemeentevorming in Albanië: bouwen in vertrouwen

Als team hebben wij twee dagen samen met de missioloog nagedacht over gemeentebouw. Daarbij zijn veel vragen aan de orde geweest. Hoe ga je beginnen als pionier?

Begin je juist met clubs of vanuit een zondagse kerkdienst? Welke stappen worden er gezet binnen een gemeente vanaf de pioniersfase tot aan een zelfstandige gemeente, en welke stap zet je wanneer? Zoveel om over na te denken...

Vanuit de praktijk zie je dat inzichten kunnen ver-

anderen in de loop van de tijd. Deze moet je durven bijstellen. Wij hebben in deze dagen eigenlijk een stap naar achteren gezet en zijn kritisch naar ons eigen werk gaan kijken. Zelfreflectie! Wat kwamen daar mooie en verrassende zaken uit. Het moet bij gemeentevorming duidelijk zijn dat het niet in processen is te vangen. Dat het altijd anders loopt in de praktijk. Gemeentevorming is bouwen in vertrouwen ... op Hem!

Durrës, Henk van Bochove

Thuis in Albanië

Willemien van Schothorst blikt terug op vijf jaren op het zendingsveld

In 2014 vertrok Willemien van Schothorst vanuit Rotterdam naar Albanië. Onwennig en onwetend wat haar te wachten stond, maar ook met vertrouwen. Nu, vijf jaar later, blikt ze terug. 'Na mijn laatste verlof had ik zin om weer naar 'huis' te gaan.'

Door **Fokeline Weerheim**

'Werk en
privé lopen
door elkaar
heen op het
zendingsveld.'

Albanië is geen onbekend terrein voor Van Schothorst. In de periode 2002-2004 was ze er als onderwijsvrijwilliger. Ze omschrijft dat als een tijd waarin ze vanaf de zijlijn kon proeven wat zendingswerk inhoudt. Tien jaar later keerde ze terug in de functie van begeleider jeugd- en vrouwenwerk. Willemien: 'Dat betekent dat ik jeugd- en vrouwenwerkers ondersteun en begeleid, bijvoorbeeld in het voorzien van materiaal, maar ook in training en begeleiding. Recent heb ik een voorstel gemaakt voor kinderbijbelmateriaal. Dit materiaal wordt medio 2019 vertaald en gepubliceerd. De gemeentes zien er nu al naar uit!'

Vanwege openstaande vacatures geeft Willemien al langere tijd leiding aan de kinder- en meisjesclub en het vrouwenwerk in Tepelenë. Door de benoeming van Henk en Marianne Visser en Carolien Geluk hoopt Willemien zich op termijn meer op haar

begeleidingstaak te kunnen richten. Daarnaast is ze ook betrokken bij de ontwikkeling van gemeentevorming en financieel beleid in Delvinë.

Leidinggevende

In Nederland werkte Willemien als leidinggevende in het speciaal onderwijs. Deze ervaring draagt bij aan haar huidige werk. 'Ik kijk heel dankbaar op die periode terug. Ik zie steeds meer dat ik daar veel geleerd heb wat ik hier nodig heb. Dan gaat het bijvoorbeeld om het uitzetten en uitvoeren van beleid, maar ook om dingen als financiën, teamaansturing en samenwerking.'

Een eerder kort verblijf in Ghana leerde Willemien veel over samenwerken met verschillende culturen.

Zorgen

De inhoud van Willemiens taak op het zendingsveld is in de loop der jaren wel veranderd. Eerst woonde ze in Delvinë. 'Het was

fijn om te beginnen in een zendingsgemeente die al een aantal jaar bestaat. Het gaf me de mogelijkheid om makkelijk in te groeien in Albanese relaties.’

Door zorgen rond het leiderschap in die gemeente was het toch geen gemakkelijke periode. Willemien formuleert voorzichtig: ‘Werk en privé lopen door elkaar heen op het zendingsveld. Juist als er zorgen en spanningen ontstaan, komen ook je persoonlijke relaties onder druk te staan. Dat was niet makkelijk. Tegelijkertijd is het voor mijzelf een les geweest om trouw te blijven, ook als mensen – vaak door onwetendheid – hun deur letterlijk voor je sluiten. Na verloop van tijd zijn relaties gelukkig ook weer hersteld. Ik mag weten dat de Heere in die periode bijzonder voor mij zorgde.’

Tepelenë

In verband met de wens van de gemeente Delvinë om zelfstandig te worden, heeft Willemien haar taken daar afgebouwd. De meeste tijd besteedt zij nu aan het werk in Tepelenë, het begeleidingswerk en enkele teamtaken. Dit betekende ook een verhuizing van Delvinë naar Tepelenë.

Tepelenë heeft een zendingsgemeente waar nog weinig volwassenen trouw bij

betrokken zijn. ‘Dus moet ik ook veel meer mijn netwerk opbouwen. Relaties leggen in zendingswerk kost jaren, dat vraagt geduld en vertrouwen. Je inspanningen hebben niet direct resultaat en je kunt niet ‘controleren’ of je het goed doet.’

Thuis in Albanië

In het najaar van 2018 keerde Willemien voor de tweede keer terug naar Albanië na een lang verlof in Nederland. Merkt ze verschillen met de eerste keer dat ze na verlof aankwam? ‘De eerste keer

CURRICULUM VITAE

Naam	Willemien van Schothorst
Leeftijd	37 jaar
Uitzenddatum	10 juni 2014
Zendende gemeente	Rotterdam-Zuidwijk
Taak	Begeleider jeugd- en vrouwenwerk
Land	Albanië
Vooropleiding	PABO
Werkervaring	leerkracht en directeur speciaal onderwijs

aankomen in Albanië voelde confronterend. Ik beseftte dat het heel definitief was en dat ik mijn familie, vrienden en gemeente in Nederland los moest leren laten. Bij de tweede aankomst voelde Albanië al veel meer als thuis. Toen het einde van mijn laatste verlof naderde, merkte ik steeds meer dat ik terug naar 'huis' wilde. Ik zag ernaar uit om weer aan de slag te gaan, Albanese vrienden te ontmoeten en dienstbaar te mogen zijn.'

Thuisfront

De zendingswerker ervaart veel steun van haar thuisfront. 'Ondanks dat ik inmiddels bijna vijf jaar weg ben, weet ik dat mijn gemeente ons werk trouw opdraagt in het gebed. Zeker bij moeilijke omstandigheden geeft dat hoop. Verder blijft het een zoektocht hoe ik alle contacten in Albanië, met het team en in Nederland op een goede manier kan onderhouden. Het is soms lastig om concreet mee te laten leven met zaken die spelen op het veld. Omdat het over mensen gaat, kan ik vaak niet open communiceren over onze worstelingen. Dat zou mensen schaden.'

Cultuurverschillen

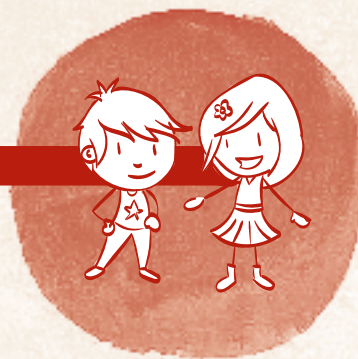
Nog steeds loopt Willemien tegen cultuurverschillen aan in Albanië. 'Ik denk dat er altijd zaken blijven die je niet begrijpt. Soms een enkel woord, soms een ritueel bij een begrafenis of een situatie in een bezoekje. De communicatie is hier vaak een stuk indirecter dan in Nederland. Het doet mij goed als ik toch merk dat ik aansluiting

Willemien van Schothorst

ZGG JUNIOR

Willemien van Schothorst woont al vijf jaar in Albanië. Zij helpt de juffen en meesters bij het houden van de kinderclubs in de zendingsgemeenten. Ondertussen kan zij Albanees verstaan en spreken. Albanië voelt soms net zo thuis als Nederland.

heb met mensen. Regelmatig praat ik bewust over 'onze' stad en 'ons' Albanië. Daarmee laat ik zien dat ik deel uitmaak van Albanië en niet de buitenlander wil blijven.

Bij het integreren is beheersing van de taal een sleutel. Ik blijf in dat opzicht elke dag leren. Albanees begrijpen kost me geen moeite meer, het correct formuleren van mijn eigen zinnen vraagt nog wel inspanning. Ingroeien in een cultuur vraagt tijd. Deel worden van de wereld van iemand anders vraagt vertrouwen. Als dat er is, ontstaat er een brug en ontstaat er ook ruimte voor de Boodschap.'

Woord en belijdenis

Wat adviseert Willemien aan mensen die zich voorbereiden op werken en leven in een andere cultuur? 'De beste voorbereiding is om jezelf te wortelen in het Woord en de gereformeerde belijdenis. Zorg dat je de Bijbel leest en bestudeert. Zoek daarnaast ook je naaste op, luister, stel vragen en probeer een brug te slaan naar de naaste die God nog niet kent. Blijf daarnaast je huidige taak doen. Dat is op dit moment je roeping. Het geeft je ook ervaringen die je mogelijk in de toekomst kunt gebruiken. De Heere weet welke voorbereiding je nodig hebt. Leef dicht bij Hem.'

Help ZGG helpen

Voorjaarsactie steunt evangelisten op Papoea

Als gevolg van het zendingswerk van ZGG op Papoea is daar een zelfstandige kerk gekomen. Ook deze kerk geeft gehoor aan de oproep van Christus om het Evangelie 'tot een getuigenis allen volken' te prediken (Mattheüs 24: 14). ZGG bestemt de voorjaarsactie van 2019 voor deze evangelisten.

Door **Just van Toor**

Gereja Jemaat Reformasi di Papua (GJRP) is de naam van onze zusterkerk in Papoea. Hoewel ZGG de financiële steun aan de GJRP volgens afspraken geleidelijk aan het afbouwen is, dragen we graag bij aan de werkzaamheden van evangelisatie die vanuit de GJRP worden verricht.

Papoea is een bergachtig land waar nog volop regenwoud wordt gevonden. Het gevolg daarvan is dat reizen vaak moeizaam gaat en dus veel tijd kost. Toch weerhoudt dat de GJRP er niet van evangelisten uit te zenden naar nog onbereikte gebieden in

het eigen land. Deze evangelisten zijn vaak lange tijd van huis om hun werk te kunnen doen.

Het is in deze omstandigheden belangrijk dat ze af en toe naar huis kunnen om hun gezin weer te zien en om toerusting te krijgen bij hun soms moeilijke werk. De opbrengst van de voorjaarsactie zal worden ingezet om deze 'thuisreizen' voor de evangelisten mogelijk te blijven maken.

Helpt u ZGG de evangelisten op Papoea te helpen? Wij danken u bij voorbaat hartelijk voor uw bijdrage.

STREEFBEDRAG
€ 20.000,-
Helpt u mee?

**SCAN DE QR-CODE EN
MAAK EEN GIFT OVER OP
NL63 RABO 0322 4013 13
TEN NAME VAN ZGG. GRAAG
ONDER VERMELDING VAN
'VOORJAARSACTIE 2019'.**

DONEER VIA ONZE WEBSITE. GA NAAR WWW.ZGG.NL/DONEREN

www.zgg.nl/voorjaarsactie

Onderwijs, zending en mountainbiken

Henry Bax aan de slag als onderwijsondersteuner
in Ecuador en Albanië

Het opzeggen van een goede baan, het achterlaten van familie en vrienden en drie verschillende werkplekken in het tijdsbestek van een jaar. Dit is in een notendop de situatie van Henry Bax, dit jaar onderwijsondersteuner voor ZGG in Albanië en Ecuador. Hij vertelt voor *Paulus* over zijn ervaringen.

Door **Henry Bax** en **Fokeline Weerheim**

Het interview vindt plaats kort voor zijn vertrek uit Albanië in december 2018. Vanaf augustus heeft Henry (22 jaar) daar lesgegeven aan de kinderen van familie De Jong. 'De laatste vier maanden zijn snel voorbijgegaan. We hebben een prachtige tijd gehad. In mijn klas had ik Wouter (groep 6), Jan (groep 3) en Rhodé (groep 1). Daarnaast werkten de twee oudste meiden zelfstandig op school. Lesgeven aan een klein groepje is best even anders! De eerste dagen was het zoeken hoe ik iedereen op het juiste moment instructie kon geven, maar al snel ging dit beter. Een klein groepje biedt ook mogelijkheden

die je met een grote klas niet hebt. We hebben pannenkoeken gebakken, een bergwandeling gemaakt en aan een project gewerkt.'

Naast het werk op school had Henry ook vrije tijd. 'De mooie bergen in deze omgeving leken mij heel geschikt voor een mountainbike. De aanschaf vergde wat doorzettingsvermogen, maar daarna heb ik er heel wat vrije woensdagmiddagen en zaterdagmiddagen mee gevuld, prachtig!'

Solliciteren

Hoe is Henry ertoe gekomen om te solliciteren bij ZGG? 'Ik heb al langere tijd interesse voor het zendingswerk. Daarnaast heb ik afgelopen jaar

Onderwijsondersteuner
Henry Bax.

de duale pabo aan de Driestar Hogeschool afgerond. Ook ben ik vrij ondernemend en houd ik van reizen. Na biddend zoeken naar de weg van de Heere en na gesprekken met anderen heb ik in april 2018 gesolliciteerd naar de functie van onderwijsondersteuner in Albanië. Aangezien later pas bekend werd dat familie De Jong in december 2018 zou repatriëren, veranderde de invulling van mijn tweede halfjaar. Vanaf eind januari tot april 2019 hoop ik Nederlands te geven aan zendingskinderen in Ecuador. Daarna ga ik terug naar Albanië om nog een paar maanden les te geven bij familie Van Bochove.

Zendingsteam

Henry is enthousiast over de manier waarop hij tot op heden is begeleid. Zijn aankomst in Albanië herinnert hij zich nog goed. 'Een deel van het team stond klaar bij de luchthaven om mij hartelijk te verwelkomen. Vervolgens ben ik met Tim de Jong naar Tepelenë gereden. Daar kwam

ik rond middernacht aan in het huisje waar ik drieënhalve maand heb gewoond. Het zendingsteam stond altijd voor mij klaar. Ik kijk terug op fijne gesprekken. Mijn ervaring is dat je elkaar snel leert kennen omdat je ook op elkaar aangewezen bent.

*'Indrukwekkend hoe God
wereldwijd Zijn Kerk
bouwt.'*

Het heeft mij verbaasd hoe snel je een band opbouwt.'

De zondagmorgen bracht Henry vaak door bij familie De Jong. 'We luisterden dan samen mee met hun thuisgemeente in Nederland. Aan het eind van de middag was er een kerkdienst in Tepelenë. Zeker de eerste keer vond ik het indrukwekkend om te ervaren hoe God wereldwijd Zijn Kerk bouwt en onderhoudt. Ik begeleidde vaak de zang met mijn melodica.'

Eigenschappen

Over welke eigenschappen moet je beschikken als onderwijsondersteuner? Henry somt moeiteloos een rijtje op: 'Passie voor kennisoverdracht, interesse in andere culturen, flexibel zijn, buiten je eigen omgeving willen stappen en interesse in zending hebben. Vraag je jezelf af of het iets voor jou is? Verdiep je in het werk en ga met zendingswerkers in gesprek. Zo kun je je een beter beeld vormen. Zoek ook de Heere in je gebed en stille tijd. God openbaart Zijn wil bijvoorbeeld door de omstandigheden waarin Hij je brengt, de talenten die Hij je gegeven heeft, maar vooral ook door Zijn Woord.' Tot slot adviseert Henry om in gesprek te gaan met mensen die je goed kennen. 'Zij weten vaak wel of iets bij je past. Wat mij betreft is het absoluut een aanrader!'

OOK AAN DE SLAG ALS ONDERWIJSONDERSTEUNER?

ZGG werkt al jaren met onderwijsondersteuners. Zij geven onderwijs op het zendingsveld aan de kinderen van zendingswerkers. Voorwaarden om te solliciteren zijn een afgeronde pabo-opleiding en (doop)lidmaatschap van de Gereformeerde Gemeenten. ZGG biedt een maandelijks toelage, secundaire voorzieningen en toerusting voor het wonen en werken op een zendingsveld. Ook voor het cursusjaar 2019-2020 is ZGG weer op zoek naar onderwijsondersteuners. Heb jij zin in een prachtige ervaring op het zendingsveld? Of wil je meer weten? Neem dan contact op met Jan-Kees Kooijman via info@zgg.nl of 0348-489950 of ga naar zgg.nl/onderwijs.

Inkomsten

Inkomsten uit de gemeenten

Periode december 2018 en januari 2019

Gemeenten in classis Goes	60.314	32.012
Gemeenten in classis Middelburg	33.012	2.943
Gemeenten in classis Tholen	16.907	2.920
Gemeenten in classis Dordrecht	55.343	7.504
Gemeenten in classis Ridderkerk	48.619	13.535
Gemeenten in classis Rotterdam	27.372	9.102
Gemeenten in classis Amsterdam	12.003	745
Gemeenten in classis Gouda	48.574	12.612
Gemeenten in classis Utrecht	55.779	12.848
Gemeenten in classis Barneveld	122.969	8.843
Gemeenten in classis Kampen	28.135	17.528
Gemeenten in classis Rijssen	33.852	6.103
Diversen / plaats onbekend	122.781	40.013
	€ 665.660	€ 166.708

Landelijke en regionale inkomsten

Giften bedrijven	71.573	51.567
Opbrengsten postzegels/munten e.d.	-	70
Opbrengsten oudpapier		
Aalburg	-	2.000
Goes	-	691
Elspeet	2.426	-
Hoofddorp	417	-
Rijssen	965	209
Classis Tholen	20.845	-
Waarde	2.053	-
Werkendam	1.050	-
Zwijndrecht	1.097	-
Kringloopwinkels:		
Noordenweg, Ridderkerk	25.000	-
De Mors, Rijssen	20.000	-
Ramsjburg, Middelburg	-	80.000
Voorjaarsactie	3.425	-
Nalatenschappen	47.049	6.625
	€ 195.901	€ 141.162
Totaal inkomsten periode	€ 861.561	€ 307.870

Begroting met een doel

Door **Anton Herrebout**

Elk jaar maakt ZGG een begroting voor het komende jaar. Op de velden zijn de penningmeesters van de teams druk aan het rekenen. Er worden uitgebreide spreadsheets naar Woerden gestuurd.

Dit lijkt misschien een gewichtige zaak, voor sommigen onnavolgbaar. Maar aan het eind van het proces komt er een document met allemaal getallen tevoorschijn, wat voorgelegd wordt aan het deputaatschap. Soms lijken die getallen los te staan van de werkelijkheid: we zijn wel dankbaar voor het geld dat er is, maar het is vooral iets voor de financiële mensen.

Geld is echter een onderdeel van het dagelijks leven, ook van de zendingswerkers. Het is niet mogelijk om het los te maken van de dagelijkse praktijk. In de Bijbel gaat het ook vaak over geld, altijd gekoppeld aan een bepaalde boodschap. Bijvoorbeeld als er gezegd wordt dat rijkdom en welvaart zegeningen van God zijn, verbonden aan het houden van Gods geboden. Er wordt ook gewaarschuwd tegen rijkdom, omdat het een belemmering kan zijn voor het dienen van God.

Terug naar de begroting. De getallen staan niet op zichzelf, maar zijn een weerslag van de plannen die, als het goed is, biddend zijn gemaakt. In Jesaja 60 gaat het ook over geld. Er staan grote beloften in dat hoofdstuk, ook met betrekking tot het zendingswerk. Heidenen zullen tot bekering komen. En dan staat er in vers 6 over deze heidenen: 'goud en wierook zullen zij aanbrengen'. De kanttekeningen zeggen hierbij: 'Zij zullen hun rijkdommen gebruiken tot den godsdienst.' Veelzeggend en ook een zegen dat onze rijkdommen gebruikt mogen worden voor dat doel.

Verlangen en verslagenheid

In Ecuador en Albanië is een zendingspredikant nodig

Zal het beroep deze keer
aangenomen worden? Vol
verwachting bidden de leden van
de gemeente El Amparo en het
zendingsteam om de komst van
een eigen predikant. Hier zien ze
al jaren naar uit! De teleurstelling
is groot als voor het beroep
wordt bedankt. Zal er dan nooit
een predikant komen?

Door **Liesbeth de Jongste**

Al jaren is er in Ecuador en Albanië een vacature voor een zendingspredikant. Helaas kon deze vacature tot nu toe niet worden vervuld. Waarom is er zo dringend behoefte aan zendingspredikanten? P. Eikelboom, directeur van het zendingsbureau, vertelt: 'Daarvoor is een bijbelse grond. Zendingswerk is in de eerste plaats neergelegd bij zendingspredikanten. Zij worden vergezeld door andere helpers, zoals evangelisten of vrouwenwerkers. We lezen dit in Handelingen 13. De leraars Barnabas en Saulus worden uitgezonden als zendingspredikant, terwijl zij Johannes Markus tot een dienaar hebben.'

Jan-Henry Seppenwoolde, evangelist in Ecuador, voegt hieraan toe: 'In Efeze 4 staat dat de Heere 'sommigen tot evangelisten' heeft gegeven, 'sommigen tot apostelen', en dat Hij ook herders en leraars geeft, allen tot opbouw van het lichaam van Christus. Herders hebben een taak in het pastoraat en leraars in het onderwijs aan de gemeenten.'

Verkondigen en vormen

Eikelboom legt uit wat de taak van een zendingspredikant is: 'In de pioniersfase verkondigt een zendingspredikant het Evangelie aan mensen die onbekend zijn met Gods Woord. Denk bijvoorbeeld aan het werk van ds. J. Ijs-

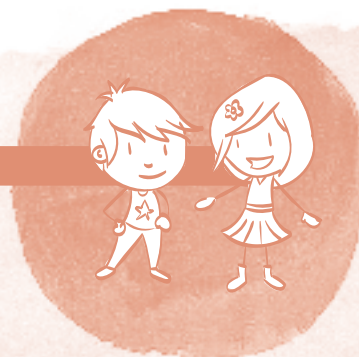
selstein. Een zendingspredikant werkt echter ook aan de vorming van zendingsgemeenten. Verder bedient hij de sacramenten. In de prediking en het verdere onderwijs leert de gemeente wat de ambten inhouden. Zo wordt zij voorbereid op de verkiezing van ambtsdragers die een kerkenraad gaan vormen. Ook komen er hopelijk mannen van wie de roeping tot het ambt van predikant wordt overgenomen. Zij kunnen opgeleid worden om later als predikant de gemeenten te dienen. Zo is een zendingspredikant tegelijkertijd mentor van lokale predikanten die de gemeenten voor het eerst gaan dienen.'

Scheefgroei

Zolang er op het zendingsveld geen predikant is, nemen evangelisten zijn taken gedeeltelijk over. 'De evangelisten doen belangrijk werk. In zekere zin lossen zij de ereschuld van ons kerkverband in. Zij gaan uit, terwijl het uitzenden van zendingspredikanten achterblijft', zegt Eikelboom. 'Evangelisten hebben echter een andere taak dan een predikant. Zij dienen op het zendingsveld totdat de ambten van ouderling en diaken in de zendingsgemeente zijn vervuld. Er is sprake van scheefgroei als er geen zendingspredikant op het veld aanwezig is. Het gemis van een predikant wordt vooral gevoeld als de sacramenten bediend moeten worden. Daartoe heeft een evangelist geen bevoegdheid. Verder is het voor evangelisten erg moeilijk om de mensen te leren wat het bijbelse onderscheid is tussen de drie verschillende ambten in de kerk. Er wordt een ambt gemist. Het praktische voorbeeld ontbreekt.'

ZGG JUNIOR

In Ecuador en Albanië is een zendingspredikant nodig. Sommige dingen mogen de zendingswerkers namelijk niet doen, bijvoorbeeld het bedienen van het Heilig Avondmaal. Bid jij mee of de Heere een dominee naar deze landen wil sturen?

Lege plek

Jan-Henry Seppenwoolde is evangelist in Ecuador. Het baart hem zorgen dat door de onvervulde vacature heel veel noodzakelijk werk blijft liggen, vooral in El Amparo. 'De theologisch toeruster, Dick Korpel, probeert de leemte zo goed mogelijk op te vullen. Hij kan daardoor onvoldoende tijd besteden aan het toerustingswerk in de zendingsgemeenten. Nu er extra aandacht gegeven moet worden aan de theologische vorming van toekomstige ambtsdragers wordt de lege plek nog sterker ervaren. De aanvullende ervaring en kennis van een predikant worden gemist.'

Henk van Bochove, evangelist in Albanië, herkent dit probleem. 'In Delvinë werken we toe naar het zelfstandig worden van de gemeente. De ambten moeten dan

'Het is voor de gemeente moeilijk om verwachtingsvol te blijven bidden.'

ingesteld worden. Daar is veel onderwijs en begeleiding voor nodig. Daarvoor heeft het huidige team niet voldoende mogelijkheden. Daarnaast is er op termijn behoefte aan een bijbelschool met mogelijk een opleiding tot predikant. Dan kunnen in de toekomst Albanese voorgangers de diensten leiden. We vinden het ook belangrijk dat voorgangers van andere Albanese kerken

Voor de bediening van de sacramenten is een predikant onmisbaar.

Een beroep in een bewogen week

De laatste week van januari 2010 was bewogen. De gebeurtenissen volgden elkaar snel op. Samen met directeur Eikelboom was ik op werkbezoek in Ecuador. Een bijzonder aandachtspunt was de geestelijke leiding van de zendingsgemeenten. Vanuit een innerlijke overtuiging adviseerden we het deputaatschap om een predikant te beroepen.

Een dag na terugkeer vergaderde het deputaatschap. Het advies werd overgenomen, een predikant werd gekozen. Het was... ikzelf. Twee dagen later las ik het af in de eigen gemeente, net terug uit Ecuador. Het gaf beroering in de gemeente. Ook in het gezin en bij mezelf. De vraag klemde: Roept de Heere nu mij? Maar de persoonlijke overslag dat ik het beroep moest en mocht aannemen ontbrak. Hoewel ik het moeilijk vond, kon en durfde ik niet anders dan bedanken.

Nog altijd is het mijn verlangen dat er zendingspredikanten mogen komen. Ik bid hier ook voor in de eredienst. Als het naar Gods raad is, zal het mij tot grote blijdschap zijn als de vacatures spoedig worden vervuld. Want de oogst is groot...

ds. J.M.D. De Heer

toegerust worden in de gereformeerde leer. Dit zou de zendingspredikant kunnen gaan doen, samen met de theologisch toeruster.'

Heilig Avondmaal

Van Bochove legt uit dat de komst van een zendingspredikant ook noodzakelijk is voor het bedienen van de sacramenten: 'In Delvinë wordt het Heilig Avondmaal bediend door een predikant uit Nederland. Dit gebeurt twee keer per jaar. De Avondmaalsdienst moet vaak gecombineerd worden met een belijden- en doopdienst. Dit is voor de bezoekende predikant en voor de gemeente eigenlijk teveel voor één dienst. Sinds kort heeft ook Tepelenë een belijdend lid. Hij moet anderhalf uur heen en terug rijden naar Delvinë om aan het Avondmaal deel te kunnen nemen. De verwachting is dat op termijn ook mensen in Durrës

belijdenis zullen doen. Dan zullen er jaarlijks meerdere predikanten vanuit Nederland over moeten komen voor de Avondmaalsbediening.'

Ook in Ecuador staan ze wat de sacramentsbediening betreft voor een praktisch probleem. Seppenwoolde: 'Twee lokale gastpredikanten bedienen de sacramenten in onze zendingsgemeenten. Met het doorgroeien naar vier zendingsgemeenten met belijdende leden wordt het steeds lastiger om deze sacramentsbedieningen te organiseren. We kunnen daardoor helaas minder vaak het Heilig Avondmaal houden.'

Verwachtingsvol bidden

Hoe ervaren de gemeenteleden het gemis van een predikant? Henk van Bochove: 'In Delvinë wordt gevraagd om meer onderwijs bij het toegroeien naar zelfstandigheid. Ook klinkt regelmatig de vraag of er meer Avondmaalsdiensten gehouden kunnen worden.'

In Ecuador wordt verlangend uitgezien naar de komst van een predikant. Jan-Henry Seppenwoolde: 'In de gemeente El Amparo was er de afgelopen jaren gebed met verwachting. Er was merkbaar verslagenheid of gelaten berusting toen voor het zoveelste beroep werd bedankt. Het is voor de gemeente moeilijk om verwachtingsvol te blijven bidden, maar het verlangen naar een eigen predikant blijft. Dit heeft nu ook weer plaats in het openbare gebed zonder dat er een beroep loopt.'

Naar Cambodja

Terwijl in Ecuador en Albanië al jaren verlangend wordt uitgezien naar een zendingspredikant, is ds. J. IJsselstein als zendingspredikant uitgezonden naar het nieuwe zendingsveld Cambodja. Waarom? De heer Eikelboom: 'Het is allereerst de leiding van de Heere die hierin beslissend is. Hij roept tot dit werk op een bepaalde plek. Het lag niet voor de hand om te gaan beroepen voor het nieuwe zendingsveld met de bestaande vacatures in Albanië en Ecuador. Toch is uiteindelijk na onderzoek en gesprekken deze beslissing genomen. Laten we het werk van Gods Geest hierin niet over het hoofd zien. Het is nog steeds de Heilige Geest Die spreekt: 'Zondert Mij af...' Laat juist dit besef ons aansporen tot gebed. Bid tot de Heere van de oogst om zendingspredikanten voor Albanië en Ecuador.'

Chikungunya en dengue

Jan en Wilma van Doleweerd weten van ziekte op het zendingsveld

Gezondheidszorg op Bali.

Ziek op het zendingsveld, en dan? Voor veel mensen is dat een angstig idee als ze denken aan wonen in het buitenland. 'Stel dat je daar bent en je wordt ziek, ik moet er niet aan denken...' Jan en Wilma van Doleweerd staan er echter nuchter in.

Door **Martin van Emous**

In alle jaren dat Jan en Wilma van Doleweerd in het buitenland verbleven, hebben ze veel meegemaakt op het gebied van gezondheid. De kinderen hebben de nodige problemen gehad. 'Arco at als jongetje een potje fluorpillen leeg. Zijn maag moest toen leeggepompt worden.'

Zelf hebben ze ook te maken gehad met ernstige ziekte. Jan heeft longontsteking en chikungunya (zie kader) gehad, Wilma liep dengue op. Die ziekte ging gepaard met veel pijn en hoge koorts.

Zelfhulp

'Bij het leven in het buitenland is het belangrijk om je goed voor te bereiden op mogelijke ziekten', zegt Wilma. 'Van tevoren moet je uitzoeken waar je goede zorg kunt krijgen. Veel doe je ook zelf. Het boek *Where there is no doctor* stond altijd op de plank.' Daarbij helpt het dat Wilma verpleegkundige is en de nodige kennis heeft. 'Voor veel kwaaltjes heb je wat in huis, je hebt als het ware een

CHIKUNGUNYA EN DENGUE

Chikungunya en dengue zijn tropische ziekten die worden overgedragen door muggen. Beide ziekten leiden onder andere tot koorts en gewrichtspijn. In ernstige gevallen kan dit levensbedreigend zijn. Dengue is vooral gevaarlijk bij een tweede infectie. Om de ziekte te voorkomen is het belangrijk om je te beschermen tegen muggenbeten.

thuisapotheek. Veel mensen kennen ook allerlei natuurmiddeltjes. Niet alle zorg in het buitenland is goed, dus het is belangrijk om uit te zoeken waar je naartoe moet als er iets is. Je netwerk is dan belangrijk: je kunt mensen vragen welke arts betrouwbaar is.

Ernstig ziek

Op Bali kregen Jan en Wilma te maken met ernstige tropische ziekten. Op de suggestie dat het misschien eenzaam is om zo ziek te zijn, ver van familie en vrienden, reageert Jan: 'Het is helemaal niet waar wat je zegt! We hadden daar meer mensen aan ons bed dan in Nederland. Elke dag was er bezoek, ook van de kerkenraad. Elke dag werd er bij het bed gebeden. Ook kregen we een diaconale gift, terwijl we eigenlijk maar gastleden waren.' 'We waren best wel ontroerd', vult Wilma aan. 'Bijzonder dat ze je zo zien.'

Thuisfront

Toen Jan en Wilma op Bali werkten, woonden de oudste jongens in Nederland. Zij maakten de ziekte op afstand mee. 'Voor de mensen thuis is het moeilijker dan wanneer je zelf ziek bent', vertelt Wilma hierover. 'Als je ziek bent, ben je gewoon te beroerd om er veel mee bezig te zijn. Voor de jongens in Nederland was dat anders. Zij konden het niet zien, dus ze haalden er allerlei gedachten bij in het hoofd. Door de afstand kun je die gedachten niet corrigeren.'

Kwaliteit van zorg

Bali is een eiland met internationale betrekkingen. Hierdoor is er relatief goede zorg verkrijgbaar.

Er is wel een verschil tussen particuliere zorg en de basiszorg. De basiszorg is vaak slecht, maar de particuliere zorg is goed. Zeker als het gaat om buitenlanders, vertelt Jan. 'Ze willen geen problemen door slechte verzorging van buitenlandse patiënten.'

Jan en Wilma hebben altijd vertrouwen gehad in de zorg: 'Wij voelden er ons veilig bij.' Wel keken ze zelf altijd mee. 'De zorg is anders dan in het westen. We keken mee, met onze

'Je leeft meer in afhankelijkheid van God, ook in het gebed.'

westerse ideeën.' Als je bijvoorbeeld naar het ziekenhuis gaat, krijg je bijna altijd een antibioticakuur. En er zijn meer eigenaardigheden. Zo vertelt Jan: 'Als je op Bali in het ziekenhuis komt, ga je meteen aan het infuus. Het infuus wordt pas weer verwijderd als je de ziekenhuiskosten hebt betaald.'

Afhankelijkheid

Wilma vertelt dat je op het zendingenveld bewuster bezig bent met ziekte. 'Je bent ook bewuster bezig met voorzorgsmaatregelen. Bijvoorbeeld door muggen zo veel mogelijk buiten te houden en geen bakjes met water te laten staan waar muggen hun eitjes in kunnen leggen.' Maar belangrijker nog: 'Je leeft meer in afhankelijkheid van God, ook in het gebed. Ook moet je vertrouwen op Gods leiding, dat Hij je bij het juiste ziekenhuis brengt.'

Paulus is een periodieke uitgave van Zending Gereformeerde Gemeenten

Verspreiding vindt plaats via de zendingscommissies van de plaatselijke gemeenten en beperkt via postverzending.

Oplage: 35.400 exemplaren. Verschijnt vijf keer per jaar. **ISSN:** 0167-2428. Kostenindicatie per jaargang € 5,00 en bij postbezorging € 7,00. Voor alle data geldt D.V. © 2019 Zending Gereformeerde Gemeenten

Redactie

Hoofredacteur: ds. J.M.D. de Heer
Eindredacteur: J.W. van Toor
Redactiesecretaris: D.J. van Ekeveld
Redactieleden: J.C. van den Dool-Jobse, M. van Emous, E. de Jongste-Ruit, J.E. Smit, F. Weerheim, J.C. Zuidweg

Ontwerp en realisatie

BladenMakers, www.bladenmakers.nl

Postadres redactie

Postbus 232, 3440 AE Woerden

Bezoekadres ZGG

Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
T 0348-489950
I www.zgg.nl **E** info@zgg.nl

Uitgave op cd-rom

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op cd-rom.

Informatie en opgave:

CBB, Postbus 131, 3850 AC Ermelo
T 0341-565499.

Giften

Bank: NL44 INGB 0000 39 76 07 of NL63 RABO 0322 4013 13 ten name van Zending Gereformeerde Gemeenten. Voor betalingen uit het buitenland is de BIC-code: RABONL2U. ZGG is een ANBI-instelling en valt onder de groepsbeschikking van de Gereformeerde Gemeenten (RSIN: 820967257). Giften zijn dus aftrekbaar van het belastbaar inkomen. Meer informatie: www.zgg.nl/anbi.

Testamenteire beschikkingen en periodieke schenkingen

Testamenteire beschikkingen ten behoeve van ZGG dienen als volgt te luiden: Stichting voor de Zending der Gereformeerde Gemeenten te Woerden, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41172.951.

Meer informatie: www.zgg.nl/nalaten. Een periodieke schenking kunt u eenvoudig zelf regelen via www.zgg.nl/schenken.

Evangelisten gevraagd voor Guinee

Is het u opgevallen dat er voor Guinee vacatures zijn voor evangelisten? Hebt u overwogen om daarop te reageren of hebt u gebeden om vervulling van de vacatures? Er worden geen heilige mensen gevraagd, wel mensen die voeten kunnen wassen.

Abraham werd door God geroepen om uit zijn woonplaats te vertrekken naar een land dat hij niet kende. We lezen niet over lange gesprekken, wel van een belofte die de Heere hem gaf. 'Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken; en wees een zegen!' – 'En Abram toog heen...' Roeping en zegen gingen toen samen. Zou het nu voor Guinee anders zijn?

De Heere Jezus liep op een dag langs de zee van Galilea. Hij zag twee vissers, Petrus en Andreas, twee broers. Hij zei tegen hen: 'Volg Mij na en Ik zal u vissers der mensen maken.' Ze hebben direct hun werk verlaten en zijn Hem gevolgd. We lezen niet over lange discussies, niet over bedenktijd, niet over de gevolgen voor hun werkzaamheden en gezinnen.

De Heere Jezus liep verder en Hij zag twee andere broers, ook vissers. Het waren Jakobus en Johannes. Ook hen heeft Hij geroepen en ze zijn Hem gevolgd. Ook zij hebben direct hun bootje verlaten. De Schrift zegt niets over bezwaren van vader Zebedeüs.

We lezen wel dat er een belofte volgt op hun roeping: 'Ik zal u vissers der mensen maken.' Daarna klinkt een bemoedigend vervolg: 'Gij zijt het zout der aarde', 'gij zijt het licht der wereld' (Matth. 4 en 5). Roeping, belofte en bemoediging gingen toen samen. Zou het nu voor Guinee anders zijn?

Filippus kreeg de opdracht van Jezus: 'Volg Mij' en daarna kwam ook Nathanaël. Uit het evangelie naar Johannes komt naar voren dat ze elkaar aangespoord hebben om Jezus te volgen, omdat Hij degene was over Wie gesproken was door Mozes en de profeten. Roeping en aansporing van anderen gingen toen samen op. Spoort u anderen aan voor het zendingswerk in Guinee?

De Heere Jezus heeft in Mattheüs 28 een opdracht gegeven: 'Gaat dan henen, onderwijst al de volken...' Hij heeft er ook een belofte aan verbonden: 'En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld.' Hij heeft ook bemoedigd: 'Mij is gegeven alle macht...' Bemoediging, roeping en belofte heeft Jezus aan elkaar verbonden. Zijn woorden hebben vandaag nog dezelfde lading en betekenis, en Guinee is daarbij ingesloten.

Het Woord van God heeft ons veel aansporing nagelaten om het heil van onze naaste te zoeken. In Guinee wonen Aboubakar, Muhamad en Fatoumata. Ze hebben geen Bijbel, ze kennen Mozes en de wet, ze vasten tijdens de ramadan en ze bidden vijf keer per dag. Van een Zaligmaker hebben zij nooit gehoord. De eeuwige heerlijkheid moeten zij zelf verdienen.

Er zijn evangelisten nodig in Guinee.